

Being Frum in the Workplace: Halachik Issues

Show# 180 | June 28th 2018

Table of Contents

Rabbi Ari Wasserman

Maaris Ayin- Entering Non-kosher Restaurant: Rem"a, Igros Moshe, Minchas Asher

Drinking with Goyim: Shulchan Aruch, Biur Hagra, Pri Chodosh

Shaking hands with the opposite gender- Steipler, Chazon Ish, Reb Chaim Berlin, Reb Moshe Feinstein, Rabbi Shlomo Carelbach,

Touching the opposite gender not B'Derech Chiba: Rambam, Shach, Reb Moshe Feinstein

A worker's obligation to his employer: Gemara Taanis, Gemara Brochos, Shulchan Aruch, Magen Avraham, Mesilas Yesharim

Sitting with people speaking Loshon Horah- show disapproval: Chafetz Chaim

Going to non-Jewish weddings: Gemara Avoda Zara, Mishne Halachos

Helping to do an Aveira- Mumar: Shach

Helping to do an Aveira at a later date: Ksav Sofer, Binyan Tzion

Wearing a Yarmulke when doing Aveiros: Igros Moshe

Table of Contents

Rabbi Yosef Kushner

Shaking hands with the opposite gender- Steipler

Maaris Ayin: Rem"a

Lfnei Eiver: Gemara Avoda Zara

Helping to do an Aveira- Mumar: Shach, Magen Avraham, Mishne Berura, Reb Moshe

Making a partnership with a Mechalel Shabbos: Igros Moshe

Lifnei Eiver- someone who won't make Brochos: Igros Moshe

Vending machines selling on Shabbos- Maharshag

Being Machmir on things that have a Heter is Kovod Shabbos: Gemara Shabbos

Selected emails from our listeners

Comments on the show

Excellent program on Shailos in workplace!

Thank you!

David Fishman

Is it just me who have an issue with the story of the Kapitchner Rebbe entering a Traif restaurant on Yom Kippur and telling a Jew eating there B'taveyon?

I realize the Kaptchnier Rebbe was trying to lower the offender's degree of Chiyuv by making the Aveirah B'taveyon and not L'hachis, but the story can easily be taken the wrong way and shows the Rebbe has no problem with a Jew eating on Yom Kippur.

Sincerely,

Zev Roth

Previous Shows

Dear Rabbi Lichtenstein,

First of all a great Yashar Koach and thank you for your amazing radio show. I'm a nuclear medicine doctor from Toronto who is a part owner of a clinic in Windsor Ontario, a 3.5 hour drive which I do every week or two these days (flying is generally not practical). The Shiurim I used to listen to in the car were not ideal for this long trip for many reasons. Several friends told me about your show and it is absolutely perfect. I now look forward to the drive and arrive refreshed and with many new Yedios, both Halachic, Hashkafic and practical. I feel like a better person after each drive.

I have a few comments about the programs I heard today:

Regarding Rabbi Levin's advocating chemical castration: I don't think it can be compared to the obviously abhorrent idea of amputating a tongue, hands, fingers or legs to prevent the relevant Avairos. These organs are necessary for daily living and

their absence is a disfiguring Pegam. Reducing the libido of someone cursed to lifetime of celibacy doesn't seem to be in the same category. I'm not advocating for his idea, but I also did not find this particular argument against it very convincing.

Regarding your conversation with Rabbi's Jacobson and Stern questioning whether wishing that one's children should be happy is a Jewish value, I don't think it is the same as wishing that they wear pants or have good health. It seems that one cannot properly serve Hashem without Simcha and on the other hand, anyone properly serving Hashem would be BeSimcha. Furthermore, real Simcha is probably uncommon, has unlimited levels of intensity, is something that requires Avoda and is within everybody's reach (unless the person is afflicted with a disease such as clinical depression). None of these things can be said for pants or health. Why can't we say that Simcha is in fact a goal unto itself? Like many goals and Midos, it is also a link in the chain to achieve other goals.

Regarding the question of how is Moshe Rabienu's Lo Uchal (I can't) different from that of the Meragelim: Rabbi David Fohrman has a wonderful Dvar Torah indicating that in fact Moshe was putting the blame for the Chet Hameragelim on himself because of precisely this statement of his. I can elaborate on this if you wish.

Thank you again with all my heart,

Eli Bienenstock

Show Suggestions

Hello Dovid, I'm a big listener of your show, and my friend, Binyamin Pretter, just ate by your house. I gave him the idea of making a show on Mussar and he spoke about it with you in your kitchen. I'm a Talmid of Chofetz Chaim, and I'm a huge fan of having a show where you interview people on how they work on their Middos. You can get a brisker, Chassidisher and now where my main push comes in.

I have the names and numbers of three potential people you could try to interview about the importance of Mussar. Rabbi Bentzion Shafier 845-216-9330 he spreads Mussar worldwide through his speeches and website called theshmuz.com. He has a marriage

seminar that he spreads, you could look him up. He's passionate, forceful, and incredibly on the mark. Next you could try Rabbi Stulberger 818-398-6277 he's built a huge high school called Valley Torah and a more Yeshivish track called Ner Aryeh, and he also was very close with the Rosh Yeshiva, Rav Henschel Leibovitz Ztz"l.

I heard him say straight up, "I'D LIKE TO MEET SOMEONE TODAY THAT REALLY THINKS YOU DON'T HAVE TO LEARN MUSSAR BECAUSE IT JUST CAN'T BE" (something like that Girsas). He's used to being Hocked up and is a well-known speaker and Talmid Chachom.

Last is the most Chashuv of all, Rabbi Shaya Cohen 5162865941 or 9172824630. He's married to Rav Plachinsky's daughter (who was recently Nifteras). He's the Rosh Yeshiva of Zichron Aryeh, started a school and movement for teens at risk called Priority 1, he makes teacher training courses, he's spoken at Aguda conventions, and he was one of the closest Talmidim to the Rosh Yeshiva Rav Henschel Leibowitz and is of the most powerful, eloquent speakers I know.

His Ahavas Yisroel is from a previous generation and he wrote a book on Bitachon called The Bitachon Reader, and many other books on Kiruv and education. He's exciting, controversial (when he wants to be), and wildly convincing. He's a huge pusher of Mussar as is everyone who learned in Chofetz Chaim.

One more thing. If you do a show on mussar with R' Cohen or Rabbi Stulberger, the Talmidim from the entire Chofetz Chaim network will probably start listening to your show. Thank you so much and Tizku Lemitzvos!

E. Horwitz

Selected audio from our listeners

Comments on the show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on the show 4 *click here*

Previous shows

Organ Donations *click here*

Nachal Chareidi *click here*

Show Suggestions

Show Suggestion- Daas Torah *click here*

Rabbi Ari Wasserman

רמ"א יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פז סעיף ג

הגה: ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף, הואיל ואינו רק מדרבנן. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מראית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דם.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן מ

ובדבר אם מותר לאכול ברעסטאראנס שמכינים שם רק מאכלי חלב אבל הם של אנשים מחללי שבת, הנה אף שם אפשר להיות כמה מאכלות אסורות כדגים טמאים, וגם השומן שמטגנים בהם אפשר שהם מבהמות אסורות ונבלות, וגם גבינות אסורות, ויש גם דברים שאסורים משום בשולי עכו"ם, ולכן אף ליכנס לשם לאכול דברים הידועים שאין בהם שום חשש איסור יש לאסור מפני מראית עין וחשד. אך אם הוא רעב ביותר שמצטער טובא ואין שם מקום אחר לאכול יכול ליכנס לשם לאכול דברים הידועים למותרין, אבל צריך שיהיה בצנעא דבמקום צערא ופסידא לא גזרו רבנן כדאיתא בכתובות דף ס'. והיינו שלא יהיו מבחוץ מכיריו, דלפני אלו הנמצאים בפנים הרי יראו שלוקח רק דברים הידועים למותרים. ואם יש שם מבחוץ מכיריו צריך לומר להם שמצטער טובא ולכן נכנס לשם ליקח דבר הידוע למותר. אבל בלא מצטער טובא אין ליכנס לשם כלל. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

סימן סז

אם יש חשש מראית עין בישיבת עסקים במסעדה שאינה כשרה

בהיותי ביוהנסבורג נשאלתי באסיפת רבני העיר לדעתי לגבי אנשים שעובדים בחברות גדולות ובבנייני המשרדים יש מסעדה המשרתת את ציבור העובדים, ומסעדה זו אינה כשרה. האם מותר לעובדים המדקדקים בכשרות ובכל דקדוקי ההלכה להיכנס למסעדה זו ולאכול את האוכל שלהם שהביאו מביתם, או לאכול שם פירות וירקות ולשתות מים וכדו', דברים שאין בהם כלל חשש איסור, או שמא יש בזה איסור מצד מראית עין.

זכיוצא בדבר מקובל היום בעולם העסקים שעורכים פגישות עבודה במסעדות ודנים בענייני ממונות תוך כדי ארוחה, האם מותר לשומר תורה להשתתף בפגישות אלה כאשר מדקדק הוא בכשרות המאכל או שמא יש בזה איסור מצד מראית עין. וזה אשר השיבותי.

א

דרבנן דכלאח"י לאיסור דרבנן דמראית עין, הלא כבר כתבו התוס' (בחולין ק"ד ע"ב ובנדה ל"ג ע"ב) דאין לדמות גזירות חכמים זל"ז.

אלא שהתוס' שם הקשו במה שאמרו דצינור שעלו בו קשקשים ממעכו ברגליו **בצנעה**, ממה שאמרו בשבת קמ"ו ע"ב דמי שנשרו כליו במים "שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם" דלמסקנת הסוגיה הלכה כמ"ד כל דבר שאסרו חכמים משום מראית עין אפילו בחדרי חדרים אסור. ותירצו לחלק בין הא דשטחן בחמה שיבואו לחשדו שעבר במלאכה דאורייתא דמלבן ובזה אסור אפילו בחדרי חדרים להא דצינור שעלו בו קשקשים דאף אם יראוהו אין כאן אלא איסור דרבנן ובכה"ג מותר בצנעה, עי"ש.

ועיין עוד במו"ק ח' ע"ב במה שהתירו במועד לנסר עצים בצנעה לצורך המת, והקשו התוס' מאי שנא מהא דאסור לשטוח בגדיו אף

בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ב סימן מ' דן בשאלה זו, אם מותר לשומרי תורה ליכנס למסעדה לא כשרה לשתות מים וכדו', וכתב שאסור משום מראית עין. אך במקום צער כגון מצוקת רעב וצמאון התיר, מהא דכתובות ס' ע"א דבמקום צער התירו בחדרי חדרים דבר שיש בו מראית עין, ומשו"כ פסק דאם מצטער הוא מותר ליכנס רק אם אין יהודים בסביבה, ואם יש שם מבני ישראל יש לו להודיע להם שאינו נכנס לאכול שם אלא לשתות וכדו' כדי למנוע חשש מראית עין, עי"ש.

ולא הבנתי דבריו כלל דבאמת לא אמרו שם דהקילו במראית עין משום צער, אלא דבמקום צער ופסידא התירו מלאכה כלאח"י, ומשום כך התירו לגונח לינוק, והתירו למעך ברגליו צינור שעלו בו קשקשים עי"ש. ואין זה ענין כלל למראית עין. ואם כונתו לדמות איסור

בחדרי חדרים וכתבו דיש ליתן טעם במה שהלכה זו דומה טפי להא דמותר בצנעה למעך ברגליו צינור שעלו בו קשקשים מאשר למה שאסור לשטוח כליו שנשרו בשבת עי"ש. וסתמו דבריהם ולא פירשו טעם הדברים, ואפשר דכונתם כעין מש"כ בכתובות, דכיון דכל איסור מלאכת חול המועד מדרבנן הוא ולא מה"ת בכה"ג לא אסרו בצנעה, עי"ש ודו"ק.

ב

אך מטעם אחר נראה להקל בזה משני צדדים:

א. יש לעיין אם חשש מראית עין דין כללי הוא ויש לדון בכל דבר לפי המקום והזמן אם יש בו מראית עין, ואם יש, אסור הוא, או שמא אין לנו אלא את מה שאסרו חז"ל משום מראית עין ועליהם אין להוסיף כשם שאין בידנו להוסיף על השבותים בשבת ועל השניות בעריות וכדו' בשאר איסורים דרבנן דאין לנו אלא מה שאסרו חכמים.

וכבר נחלקו בזה גדולי האחרונים דהנה כתב המג"א בסימן תס"ג ס"ק ה' "ובקושטנטינא נהגו איסור לעשות פאטשילש או לטגן דגים במצה אפויה משום דאתי לאיחלופי". ובמחצית השקל שם שמקור הלכה זו בכנסת הגדולה שהביא מעשה שהיה בעיר הנ"ל שאשה אחת בראותה חברתה מטגנת בקמח מצה טעתה לחשוב שמותר לטגן בפרורי לחם ונכשלו באכילת חמץ בפסח, ומשום מעשה זה אסרו משום מראית עין, אך הפרי חדש בסימן תס"א ס"ק ב' חלק עליו וכתב דאין בידנו לתקן גזירות ולאסור את המותר משום מראית עין עי"ש. וכ"כ הפר"ח ביו"ד סימן פ"ז סק"ז דמותר לאכול בשר החיה ללא ניקור החלב אף שנראה כבשר בהמה עי"ש. הרי שנחלקו הפוסקים בשאלה זו. אמנם ביו"ד סימן פ"ז ס"ג כתב בפרי תואר שם סק"ט

ומ"מ לפי המבואר לכאורה אין להקל בני"ד דכיון דהרואה יבוא לחשדו באכילת נבילה וטריפה הרי יש מראית עין בדאורייתא ובכה"ג אסרו גם בחדרי חדרים. ועוד מבואר בדברי התוס' דלא התירו מראית עין כלל משום צער דאל"כ לק"מ דשמא התירו בני"ד משום צער. ופסידא וע"כ דלא התירו מראית עין משום צער.

ומשום כ"ז צריך לי עיון בדברי האג"מ.

דאף לדעת האוסרים אין זה מעיקר הדין אלא מהיות טוב ראוי לנהוג ולהחמיר ובפרט במה שנכשלו בו לעשות סייג וגדר להרחיק את האדם מן העבירה בדבר שאין בו צער וטרחא, עי"ש.

ומ"מ נראה דבשעה"ד ובמקום צורך וטורח יש לנקוט עיקר לדינא דאין איסור מראית עין אלא במה שאסרו חז"ל וכמבואר.

ב. כל גדר מראית עין משתנה לפי המקום, הזמן והענין. ויש דבר שאמש היה בו מראית עין ולאחר שדשו בו רבים שוב אין בו מראית עין. וכך מבואר להדיא ביו"ד סימן רח"צ סעיף א' "אין אסור משום כלאים אלא צמר רחלים ואילים עם פשתן אבל צמר גמלים וצמר ארנבים ונוצה של עזים וכל שאר מינים מותרים בפשתן וכן קנבוס וצמר גפן וכל שאר מינים מותרים אפילו בצמר רחלים ואילים. וחכמים אסרו מפני מראית העין משי עם צמר לפי שדומה לפשתים וכן קלח והוא מין שגדל בכרכי הים על האבנים שבים ודומה לצמר אסרוהו מפני מראית העין עם הפשתן. והאידנא משי מצוי בינינו והכל מכירים בו לפיכך אין בו משום מראית העין ומותר עם הצמר ועם הפשתן".

ועיין עוד שם בסעיף ב' "רחל בת עז צמרה אסור עם פשתן מפני מראית העין"

וברמ"א הוסיף "ואסור לתפור בגד קנבוס תחת בגד צמר במקום דלא שכיח קנבוס משום מראית העין, ובמקום דשכיח שרי".

הרי לן להדיא דאף במה שאסרו חז"ל משום מראית עין, שהרי עצם ההלכה דאסרו משי בצמר משנה היא בפ"ט ממסכת כלאים משנה ב' ומ"מ בזמן שאין חשש מראית עין משום שהמשי מצוי ואין חשש שיחליפוהו בפשתן אין בו איסור, וכ"כ הרע"ב במשנה שם. וק"ו במה שלא נאסר ע"י חז"ל.

ומתוך כך יש לעיין במש"כ בשו"ע או"ח סימן תקי"ח סעיף ד' "מותר לטלטל סולם של שובך... אבל סולם של עליה אסור בטלטול". וטעם איסור זה מבואר בביצה דף ט' ע"א שמא יאמרו להטיח גגו הוא צריך. וכתב הט"ז שם סק"ד "ואע"ג דהשתא אין צריך להטיח גגים שלנו משום שהם משופים, מ"מ גזירת חכמים לא בטלה, דמ"מ יש לטעות ולומר שרוצה להוציא לאיזה צורך תיקון הגג שלו".

וצ"ע בכונתו במש"כ "מ"מ גזירת חכמים לא בטלה", האם כונתו לגדר כללי דגזירות חכמים אינן בטלות אף כשהטעם בטל, ולפי"ז קשה מהא דיו"ד רח"צ דחזינן דמראית עין שאני, וכשהשתנה הענין ושוב אין בו מראית עין בטלה הגזירה. ומשו"כ נראה יותר דעיקר כונתו כהמשך דבריו, דגזירת חכמים לא בטלה דמ"מ יטעו לומר שהוא רוצה לעשות תיקון כלשהו על גגו.

אך בשו"ע הרב שם סעיף ח' כתב כדברי הט"ז אלא שהשמיט את המשך הדברים דגם בזמנינו יש חשש מראית עין וכתב רק מ"מ גזירת חכמים לא בטלה, עי"ש. ולכאורה משמע מפשטות דבריו דאף אם אין כלל חשש מראית עין מ"מ גזירת חכמים לא בטלה, אך הדברים נסתרים מסעיף מפורש בשו"ע, כמבואר.

ומשו"כ נראה גם בכונתו דקיצר בדבריו, אך כונתו כדברי הט"ז דגם בזמנינו לא בטל חשש מראית עין כמבואר.

ומ"מ מבואר דכל שלפי המקום והזמן ומציאות החיים אין בו משום מראית עין, ואדם הגון מן הישוב ידונו לכף זכות שוב אין בו איסור משום מראית עין. וכך נהגו בענינים רבים. ולדוגמא בעלמא אציין גילות הזקן באופן המותר דאין בו משום מראית עין וכבר התירו פרושים את הדבר דכיון דידוע שיש דרך להתגלח באופן המותר למה יחשדו באדם מישראל שעשה באיסור מה שאפשר לעשות בהיתר.

וכך גם לגבי פאות נכריות, אף שהיה מקום לאסור משום מראית עין דנראה דהאשה יוצאת וראשה פרוע, כיון שידוע שרבות בנות עשו חיל ונשים צדקניות יוצאות בפאות נכריות שוב לא אסרינן משום מראית עין.

ונראה כן גם בני"ד דמאחר ומסעדה זו מיועדת בעיקר לעובדים של החברות השוכנות בבית ואין מקום אחר שנוח לאכול בו, למה יחשדו בכשרים מישראל שהם נכנסים לאכול בשר תמותות כאשר מסתמא נכנסים לאכול בשר שחוטות, וכי שבקי היתירא לעבוד איסורא, וכך גם לגבי פגישות עסקים כנ"ל. ומשו"כ נראה עיקר דלאחר שרבים נוהגים כן שוב אין בו איסור מראית עין.

ומ"מ נראה דראוי להמנע מלהיכנס למסעדה שאין בה הכשר ראוי באופן הנראה שהוא נכנס לבלות ולהתארח לסעודה, שהרי נתבאר לעיל שמהיות טוב ראוי להתרחק מכל שמץ מראית עין בדבר שאין בו צער וטורח, ובפרט במקומות שידועים לשמצה, אך במסעדות שבמקומות עבודה וכדו', אין בזה איסור כמבואר.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קיד סעיף א

כל שכר של כותים, אחד שכר של תמרים או של תאנים או של שעורים או של תבואה או של דבש אסור משום חתנות. ואינו אסור אלא במקום מכירתו, אבל אם הביא השכר לביתו ושותהו שם, מותר, שעיקר הגזרה שמא יסעוד אצלו. ולא אסרו אלא כשקובע עצמו לשתות כדרך שאדם קובע בשתיה, אבל אם נכנס בבית העובד כוכבים ושתה דרך עראי באקראי, מותר. וכן מי שלן בבית העובד כוכבים, חשוב כביתו, ומותר לשלוח בעיר לקנות שכר מהעובד כוכבים. הגה: ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה (מרדכי בשם תו' והרבה מן האחרונים ואגודה פא"מ ואו"ה כלל מ"ג ד"ו וסמ"ק דף קי"ג) וכן נוהגין להקל במדינות אלו.

ביאור הגר"א על שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קיד סעיף א

ותבואה. כ"כ מרדכי בשם ראבי"ה בשם ספר הישר וכו' ב"י שדעתו דאין אסור אלא כעין שכר שלהם שהיה של תמרים אבל כל הפוסקים חולקין ע"ז. וכן בדברי הרמב"ם והרא"ש הנ"ל וכו' הרמב"ם שהתירו יין תפוחים מפני שאינו מצוי כו' וכמ"ש בש"ע בס"ג (ע"כ):

פרי חדש יורה דעה סימן קיד ס"ק ו

ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה כו'. לא נמצא לשום מחבר שיתיר בהדיא שכר של תבואה, אלא שהמרדכי [עבודה זרה רמז תתיט] כתב בשם אבי העזרי [ראבי"ה סימן אלף ס] דשכר שלנו אין בו משום חתנות, וביאר בב"י [עמוד כב דיבור ראשון] שטעמו משום דסתם שכר שבתלמוד הוא של תמרים, אבל לא של מינים אחרים, ולפי זה לשון ההג"ה אינו מדוקדק דמשמע דדוקא בשכר דבש ותבואה מתירין, וליתא דהוי ליה למימר שבכל שכר מתירין חוץ משכר תמרים, ומכל מקום סברא זו אינה מחוורת כלל, חדא דהא בגמרא [שם לא, ב] שכר סתמא קאמר משמע דכל מין שכר אסור, ועוד שהרי רב פפא מוכר שכר תמרים הוה כדפירש רש"י בסוף פרק כיצד מברכין [ברכות מד, ב ד"ה סודני] ובגמרא אמרין דרב פפא מפקי ליה אבבא דחנותא ושתי ועל כרחך זה מין שכר אחר שלא היה לו אלמא דכל מין שכר אסור חכמים משום חתנות, וכן דעת כל הפוסקים. ולפי זה המיקל בשכר של תבואה עובר על דברי חכמים וראוי לגערה שכל מין שכר אסור, אבל משקין של שאר פירות מותרים וכמו שכתבתי [ס"ק א] לדעת הרמב"ם: ועל פי זה מותר לשתות הקאו"י בבית העכו"ם שאע"פ שאינו נאכל כמות שהוא חי ועולה על שלחן מלכים, מכל מקום אינו עשוי ללפת בו את הפת וא"כ לית ביה משום בישולי גוים. ומהך טעמא גופיה יש להתיר מין משקה אחר שנקרא גיקולאט"י בלע"ז שאף שמקצת בני אדם מלפתים בו את הפת, מכל מקום רובא דעלמא שותין אותו בלא ליפות פת. ובלאו הכי יש להתיר בין הקאו"י ובין מין זה של גיקולאט"י דכי היכי דבטל הפרי לגבי המים לענין ברכה, דהא לא מברכין עלייהו אלא שהכל, הכי נמי בטל לענין איסור בישול, וכמו שכתבו התוספות בפרק אין מעמידין [עבודה זרה לא, ב ד"ה ותרוייהו] גבי

שכר של תבואה וכתבתיו לעיל בס"ק ב' ובסימן קי"ב ס"ק י"ז ע"ש, וכן עמא דבר: כתב הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות [הלכה י'] לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם ואף על פי שהוא יין מבושל שאינו נאסר או שהיה שותה מכליו לבדו ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר. וכתב הרב הב"י בריש סימן קי"ב [עמוד ב ד"ה ומ"ש ואסרו] דמה שכתב הרב ז"ל שאם היה רוב המסיבה ישראל מותר, שלמד כן מדאמרינן בפרק אין מעמידין [שם ל, א] דשמואל ואבלט הוו יתבי אייתו לקמייהו חמרא מבשלא משכיה לידיה אמר ליה שמואל הרי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך, ואי ליכא צד היתר לשתותו במסיבת הגוי היכי הוה שתי שמואל ע"כ. ואיברא דהכי משמע מפשט הגמרא דגם אבלט היה במסיבה עם שמואל וכן כתוב שם בתוספות [ד"ה יין], וכן בפרק קמא דעבודה זרה [ח, ב] מבואר שמותר לילך לסעוד בבית העכו"ם אי לית ליה הילולא ורב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי ההוא גוי שזימנו לסעוד אצלו כדאיתא התם, וכן בפרק ב' דביצה [כא, ב] איתא דמזמנין את הגוי בשבת, ואף על פי שיש לדחות דמיירי שהגוי מיסב לבדו והישראל לבדו, מכל מקום פשטן של דברים משמע שמותר להיסב עם הגוי בשלחן אחד זולתי אם רוב המסיבה גוים כמו שכתב הרמב"ם ז"ל: ומסתברא דאפילו במחצה על מחצה נמי יש לאסור, והכי דייק לישניה דהרמב"ם שכתב ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר מכלל דבמחצה על מחצה אסיר, וכדתנן במסכת מכשירין [פרק ב משנה ה - ו] גבי מרחץ מרחצת בשבת ומצא בה ירק נמכר דבמחצה על מחצה אזלינן לחומרא. ואמרינן נמי בפרק כל כתבי [שבת קכב, א] נר הדלוק במסיבה אם רוב גוים מותר להשתמש לאורה, אם רוב ישראל אסור, מחצה על מחצה אסור, אלמא דבמחצה על מחצה אזלינן לחומרא. ומיהו הך מסיבה דפרק כל כתבי אינו מסיבה של אכילה ושתייה, דהא קתני אם רוב גוים מותר וכיון דאיכא רוב גוים היכי מצו להיסב היהודים עמהם. וההיא דשמואל ואבלט אינשי אחריני הוו יתבי בהדי דשמואל באופן שרוב המסובין היו ישראל אלא דלא חשיב להו תלמודא משום כבודו דשמואל. וכהאי גוונא משני תלמודא בריש מסכת גיטין [ה, ב] ופרק קמא דסנהדרין [יד, א] גבי מילתא אחריתי ע"ש. אלא שיש לדקדק על זה מהא דאמרינן בפרק שמיני דברכות [נג, א] היה מהלך חוץ לכרך וראה אור אם רוב כותים אינו מברך אם רוב ישראל מברך, ומסיק התם הש"ס דאפילו מחצה על מחצה מברך, איידי דתנן רישא רוב כותים תנא סיפא רוב ישראל ומדמצי לברוכי משמע דבמחצה על מחצה אזלינן לקולא, וי"ל דשאני התם דבמחצה גוים מסתמא אית בהו דהיתרא נמי שהדליקו בליל מוצאי שבת מישראל ולפיכך במחצה על מחצה בדין הוא להקל ולדונו כרובא דהיתרא.

תכב

האם מותר להשיא אשה לאדם שהי' פורק עול

בעזה"י יום ז' דעשי"ת התשל"ב

החיים וברכה והשלו' וכמ"ס למע"כ הרה"ג המצויין בתורה ויר"ש
וכו' ... שליט"א

אחדשכת"ה

מכתבו קבלתי ... ובדבר החולה שהי' בגדר פורק עול ורפואתו
הוא לישא אשה אם מותר לו להשיא אשה אין בידי הלכה ברורה
בוה כי אע"פ שהוא אומר שיתנהג כשורה מ"מ מי יודע אם יתאפק
לשמור נדה מכיון שהורגל למלאות תאוותו בכל הדרכים.

ונראה שהכל לפי ראות עיני החכם הדין בוה. וגם אצלי נולד
איזו פעמים הספק בכעין זה ולא אדע מה אידון בו. השי"ת יאיר
עינינו בתורתו.

וזה ודאי אמת שנשיאת אשה... הוא רפואה גדולה לחולי נפש
כמש"כ הגאון יעב"ץ בסידור בדיני ליל שב"ק. ...

והנני דו"ש באמת ובתמים חפץ ביקרו וכהצלחתו ומברכו
בברכת גמר חתימה טובה.

יעקב ישראל קניבסקי

תכג

נתינת יד לאשה

בעה"ת יום ה' פ' ויק"פ התשכ"א.

לכבוד היקר שיחי.

בדבר נתינת יד לאשה, אין ספק כי הוא איסור גמור דכל קריבה
לערוה אסורה, ולהרמב"ם ז"ל בספר המצוות מצוה ל"ת שנ"נ והסמ"ג

הוא ל"ת מדאורייתא ולהרמב"ן ז"ל בהשגותיו הוא מדרבנן ועכ"פ אין בזה שום היתר ומי הוא זה שיאמר זכיתי למדרגת רב שמואל ב"ר יצחק או מדרגת עולא.

ואומרים בשם מרן החזו"א וצללה"ה שאמר שזהו בדין יהרג ואל יעבור ככל אביזריי' דעריות.

ואין נפק"מ בין נשואה לבלתי נשואה כיון שהבלתי נשואה ג"כ ערוה מחמת נדה, וגם בפנוי' ומהורה אכתי איכא איסורא מונשמרתם מכל דבר רע שלא יהרהר כו' ומי יאמר זכיתי לכי שלא יגרום לו שום הרהור כלל.

ומה שכתבת דכי אשה מגישה מקודם איכא בזה משום מלבין ברכים אם לא יתן, ה"ו לומר כן דאפילו ודאי תתבייש ברכים אין בזה שום צד היתר במה שהאחד יתבייש מחמת מניעת עבירה ואמרו חז"ל המוצא כלאים בכגדו פושטו אפילו בשוק ורב אדא ב"א קרע כרבלתא בשוקא שהי' שוה ד' מאות זוז מאשה אחת בפ' ג' דברכות.

במקרה שיהי' נמצא במצב בלתי נעים ע"י מניעת יד יכול לומר לאשה שמסתמא אינה יודעת שיש בזה איסור אבל אסור הוא ע"פ תורה"ק.

והנני דו"ש ומברכו בכל טוב ברו"ג
יעקב ישראל קניבסקי

תכד

בענין הנ"ל

בעה"י אור ליום ה' ויחי התשכ"ב.
קיבלתי מכתבו ואע"פ שמהראוי שלא להשיב, נתיישבתי להשיב הפעם בשכיל לאפרושי מאיסורא.

על מה שכתבתי דנתינת יד לערוה הוא מדאורייתא כמש"כ הרמב"ם ז"ל בספר המצות שנ"נ העתיק הכותב לשון הרמב"ם ז"ל

פכ"א מא"ב ה"ו, דהמחבק אחת מהעריות שאין לבו נוקפו עליהן כו' דמשמע שהוא מדרבנן וכתב הכותב דה"נ כשנותן בשביל הנימוס.

וזה שקר גמור, כי לא ימלט שאיש צעיר יגע באשה ולא יגרום לו שום חימום ר"ל או איזו הרגשת הנאה מעריות ר"ל וכוזכרונא שכבר רמזתי במכתבי הראשון דאין לנו ההיא דעולא בסוף קידושין בזמנינו.

על מה שכתבתי דלא שייך כלל וכלל מלכין פני האשה במה שהיא מתביישת על מניעת נתינת היד שהיא עבירה, פטפט הכותב דברים שאסור לשומען וכתב דיש כאן גדול כבוד הבריות שדוחה אפילו בקום ועשה לאיסור דרבנן כההיא דא"ח סי' י"ג במצא בשבת בכרמלית שנפסקה ציציתו.

ואסור לומר דברים הללו דהתם וכל הני דברכות י"ט היינו שאינו רוצה כלל גוף העבירה דמה שרוצה שלא להיות ערום [שזה הכבוד הבריות שם] אינו עבירה כלל, רק שעכשיו אינו מוצא בגד אחר אלא כלאים או חסר ציצית, ובוה התירו משום כבוד הבריות איסור דרבנן.

אבל מי שרוצה ומתאוה לעשות גוף העבירה משום דבלא זה חשיב אצלו בזיון כשנמנעים מהעבירה, בזה אדרבא מצוה גדולה לביישו ככל האפשר כדי להפרישו מאיסורא ובי"ד מנדין את המזולזל ביו"ט שני [שקל משאר איסורי דרבנן] אפילו שזה חושב שהוא מצוה כגון שקברו מת ביו"ט שני כמבואר בפסחים דף נ"ב ובסנהדרין דף כ"ו וכן כל המזולזל באיזו דבר האסור מדרבנן משמתינן ליה ומבזין אותו בזיון נורא שאין עומדין בד' אמותיו ואין אוכלין עמו ואין מצרפין אותו למנין לכל דבר שבקדושה והמנהג לגרשו מבית המדרש ובי"ד יכולין להחמיר עליו שלא לקוברו והכלבים יאכלוהו ושלא למול את בניו כמבואר כ"ו ביו"ד סי' של"ד.

ואין חוששין כלל וכלל על כבוד אותו אדם שעובר על דרבנן, וזה אפילו אם עובר פ"א וכש"כ וק"ו מי שפורק ר"ל עול תורה לעבור תמיד בהפקרות על איזו איסור דרבנן שעפ"י ד"ת אילו היה יד בי"ד

תקיפה היו צריכין להזהירו בכל מיני אזהרות ואם אינו מועיל היו צריכים לרדפו עד הרמה להעמיד דין תורה תורתינו הקדושה על תילה.

אלא שבעוה"ר אין ידינו תקיפה ואנחנו בגלות אצל הפורקי עול מכל המינים והלוואי שהם לא יפריעו לנו לשמור תורתינו הקדושה, ומשום זה נמנעים מלהזכיר ומעלימים עין מכל הנעשה ועיי"ש בסוס"י של"ד.

ועכ"פ בנידון זה שהבהור יכול בוודאי למנוע את עצמו ואת האשה מעבירה [ע"י אי נתינת ידון הלא כמה שנוגע למעשה עבירה זו ידו תקיפה שיכול למנוע והאיך יעלה על הדעת שיחוש על כבודה של ארורה זו הרוצה דוקא לעשות העבירה והלא במצב זה שבידו למונעה בלי חששות של סכ"נ, היה צריך לביישה בכל מיני ביושים להפרישה מאיסור וכ"ש שהוא עצמו לא יעשה איסור ר"ל מחמת חשש של כבודו או כבודה ששניהן ראויים לקלון ולכזיון כמה שעניני תורתינו הקדושה מזולזל אצלם ר"ל ועל כבוד הכורא ב"ה שמתמעט ע"י הללו הנוהגים בהפקר וכבוז, למצוותיו יתברך לא חסין, ורק על כבודה של אותה ארורה מופקרת חוששין, ה' ישמרנו. נא להחזיר לי מכתב זה או העתקה ממנו.

הדו"ש ומברכו שיחזיק ביראת ה' כל היום ולא יפנה להכלי שוא
יעקב ישראל קניבסקי

תכה

ע"ד טבילת אשה שיש סכנה בכניסת מים לאזנה

בעה"י יום ה' בשלח התשמ"ו

החזה"ש למע"כ הרב הגאון המפורסם ערוגת הכושם כו' כו'...
שליט"א הגאב"ד...

...אבקש ממעכ"ת טובה אחת בהיות שלפני איזה שנים שאל

תשובות והנהגות כרך ד סימן ש

נישוק ונתינת יד לאמו החורגת

נדרשתי מבחור ירא שמים, שנודע לו רק עכשיו שאמו מתה בילדותו, ואביו התחתן עם אשה שניה שגידלה אותו כבן ממש, ועכשיו כשנודע להבחור ממאן לנשק ולתת יד לאמו החורגת, ואביו כועס עליו מאד ואומר שזה לא הכרת הטוב לנהוג כן באשה שגדלתו במסירות, עד שרוצה לגרש את הבן מהבית. וכעין שאלה זו הבאתי ב"מועדים וזמנים" (ח"ד סימן שט"ז בהג"ה) ששאלתי למרן החזון איש זצ"ל והשיב שאין להתיר אפילו נתינת יד מפני שדרך חיבה היא ויהרג ואל יעבור. וסיפר לי השואל שאח"כ הלך לשאול גם את הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, והשיב שאם מדקדק לעשות בצורה ובאופן שניכר שאין זה דרך חיבה מותר, ואין בזה משום אביזרייהו, והביא לזה דברי הרמב"ם בהלכותיו שעיקר האיסור הוא דרך תאוה דוקא, ולדבריו התיר באופן שהבאנו.

אמנם נראה לדייק בלשון הרמב"ם בפרק כ"א דאסורי ביאה (ה"ו) "המחבק אחת מן העריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן או שנשק אחת מהן כגון אחותו הגדולה ואחות אמו וכיוצא בהן אף על פי שאין שם תאוה ולא הנאה כלל, הרי זה מגונה ביותר ודבר זה אסור הוא ומעשה טפשים הוא, שאין קרבים לעריות כלל בין גדולה בין קטנה חוץ מהאם לבנה ואב לבתו" ובה"ז "כיצד, מותר האב לחבק בתו ולנשקה ותישן עמו בקירוב בשר", הרי בביתו התיר חיבוק ונישוק, ובה"ו במעשה טפשות לאחותו הגדולה או אחות אמו כתב "המחבק" "או שנשק" ולא כתב מחבק ומנשק.

ונראה שמנשק דשרי שם היינו במנשק ידי אחותו או אחות אמו, ובזה אין אסור קריבה כיון שאין זה דרך חיבה, ומ"מ מגונה הוא ונקרא דבר אסור וטפשי, אבל נישוק בפנים דהוי דרך חיבה זהו דרך חיבוק ונישוק ואסור מדינא וכאביזרייהו.

ויסוד דברי הרמב"ם הוא בגמרא ע"ז יז. (ובשבת יג א) עולא כי הוה אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחתיא אבי ידיהו (פרש"י בזרוע) ואמרי לה אבי חדיהו (פרש"י חזה), ומוסיף רש"י "דרך בני אדם כשיוצאין מבית הכנסת מיד הוא נושק לאביו ולאמו ולגדול ממנו בארכובה או בפס ידו משום כבוד", והיינו מפני שכה"ג אין איסור קריבה, ומ"מ מסיק שם בגמרא שאפילו מזה ראוי להתרחק משום "לך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב".

ומעתה נראה דאף לדעת הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל שבמקום שיהרוס חיי המשפחה מתיר לנשק בצורה ובאופן שניכר שאינו דרך חיבה, אכתי יש להזהר שלא לנשק אלא על גב היד וכדומה, אבל לא נישוק בפנים שהוא דרך חיבה טפי, שבזה חמיר יותר כאביזרייהו דעריות.

אמנם בשעתו שמעתי שהחזו"א זצ"ל אסר גם נתינת יד ואמר ע"ז יהרג ואל יעבור, ואולי מיירי בנתינת יד

בחמימות כאמא דרך חיבה, ולכן החמיר מאד, ופשוט דאם אפשר לקיים דברי חז"ל מצוה להתרחק גם מאחותו או אשת אביו כמו בנזיר דלכרמא לא תקרב, אבל בנתינת יד בלי חיבה, ובלעדיה עלול להחריב שלום בית עליו לשאול מורה הוראה.

ובאמת היה ראוי לעמוד על כך שלא לנגוע ח"ו בתורה הקדושה כמלוא נימא ולא לפרוץ גדרי צניעות לתת יד לאשה, ורק יש להסביר להם בטוב טעם ודעת שזהו מנהג הדתיים ע"פ התורה, ובע"ה יבינו הדבר, ובמקומותינו נתינת יד לאשה או שהיא נותנת לו יד נראה כפריצות ממש, ויש שהקילו במקום בושה לתת חצי מהיד, והיינו דרך שינוי שאין זה דרך חיבה במקום שקשה להשתמט, אבל בכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה מוצאים קדושה וראוי לא להקל, ובפרט לאור פסק רבינו החזו"א זצ"ל הנ"ל.

שו"ת נשמת חיים סימן קלה אות ו

(ו) ואשר שאל על דבר נתינת ידו לרשעים או לנכרית, הנה ליתן יד לפושעים אין שום איסור בזה אם אין בזה הודאה וחיזוק להנהגותיהם בשרירות לבם. ולתת יד לאשה לשון הש"ס הוא ברכות ס"א א' המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה, מבואר דאם אינו מכוין לשום דבר וכש"כ שאינו עושה כדי להסתכל בה כמו מעלתו שכל מעשיו לשם שמים אין איסור בזה לרצות מעות מידו לידה. ודאי אם יוכל להזהר בזה מה טוב, אבל אם אי אפשר לו להנצל מזה כגון אם הנכרית הקדימה והושיט לו את ידה ואין דעתו לשום הרהור ח"ו אין להחמיר בזה, ודרכיה דרכי נועם, ואהבת את ה' אלקיך אמרו חכמים יומא פ"ו א' שיהא שם שמים מתאהב על ידך, ולא יאמרו על יראי ה' שהם משוגעים ואינם בעלי דרך ארץ.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קיג

ולהושיט יד לאשה כדרך הנותנים שלום בהפגשם פשוט שאסור אף לפנויה שהרי הן נדות וכ"ש לא"א.

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן נו

ובדבר שראית שיש מקילין אף מיראי ה' ליתן יד לאשה כשהיא מושיטה אולי סוברין דאין זה דרך חבה ותאוה אבל למעשה קשה לסמוך ע"ז. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן לב אות ט

בדבר להושיט יד לאשה כדרך הנותנים שלום בהפגשם ודאי הוא פשוט שאסור כדכתבתי באו"ח ח"א סי' קי"ג דהרי יש לו לחוש גם לדרך חבה והנאה, אבל כתבתי בח"א דאה"ע סו"ס נ"ו לאחד שראה שיש גם יראי ה' שמקילין שיש לדון לכף זכות דסומכין ליתן כשהיא מושיטה להם שלא יעשה להו דרך חבה ותאוה, וגם שם כתבתי דלמעשה קשה לסמוך ע"ז. ומח"ב אה"ע סימן י"ד איני רואה שום סתירה ממש שהתרתי לילך באוטובוסים דשם ליכא כמעט לכולהו ענין חבה.

מראה מקומות לאיסור פריעת ראש באשה ודיני פאה נכרית.

מאת

שלמה קארלעבאך

שומר משמרת הקי בק"ק ליבעק.

אקדמות מלין.

מה שהביאני לנשת אל המלאכה הזאת שהיא באמת מלאכה ולא חכמה היה ויכוח שהיה לי עם אשה גדולה וחישובה יודעת ספר ומדקדקת במצות ובמעשים טובים אך היא עוברת על דת יהודית וראשה פרוע כאחת הבתולות.

ויהי היום לעת מצוא כאשר הוכחתי אותה אל פניה אז גם היא השיבה אמריה שלא נאה ולא יאות לי להוכיחה, באמרה כי גם אני עובר על מנהג צניעות בהושיטי יד לנשים ולבתולות הבאות אל ביתי או הולכות לקראתי בישוק אע"פ שהצטעעם ובשרט הרכנים המדקדקים בארצות המזרח נוהרים לכלתי נטע ביד אישה כלל, ומאי שנא מנהג צניעות זה מזה, אלא ודאי במנהגי המדינות תליא מילתא, המדקדקים כאשכנז אינם מקפידים בהושפת יד אבל נוהרים שלא תלכנה גישותיהם פרועות ראש ובשאר ארצות בהיפך.

לשוא הרכיתי דברים נגדה כי אין ישני דברים האלה עולים בקנה אחד, כי השטת יד לאשה אינו אסור אלא משום הרדור ורק אם נתבונן הטנע להנאת איסור. ואף שגם אני בעצמי נוהרתי מקדמת דנא לא היה לאל ידי לעמוד בדרך הפרושים משום לא פלוג כי אף שקצת נשים יודעות מאיסור זה ואינן בושיטות ידיהן לאיש בכואן וכצאתן רובן לא ראו ולא שמעו ישיש לטנע מזה ונחתת יד לפי תומן, ואין לך ביוש גדול יותר מזה לטוב להטות כף אל כף דרך כביד כמנהג בארצנו ונדול כבוד הנריות שדוחה וכו'.

אמנם האיסור שלא תלך אישה פרועת ראש דין טפורש הוא בש"ס ופוסקים. אז שאלה האשה הנ"ל טמני להראות לה את הדין הזה באר היטב בכתב אמת בספרי הפוסקים אשר מפיהן אנו חיים שאיסור דאורייתא או אפי' רק דרבנן הוא לאישה ללכת ס"ר רק רז"ל כזהירים מטעם שעוברת על דת יהודית, ולשון זה לפי דעתה הוא כמו מנהג יהודים, ובזמננו היום נתבטל מנהג הזה ולא הוי עוד פריצות דעתה אורח רוב הגשים ללכת ס"ר.

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה א

כל הבא על ערוה מן העריות דרך איברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקרוב בשר הרי זה לוקה מן התורה, שנאמר לבלתי עשות מחקות התועבות וגו' ונאמר לא תקרבו לגלות ערוה, כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה.

ש"ך יורה דעה סימן קנז ס"ק י

רק לאו בעלמא כו'. דהא אמרינן בש"ס (ס"פ סורר ומורה) מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא ואמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתבעל לו אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה ימות ואל תעמוד לפניו ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות כו' ובודאי שדברים אלו אינם ג"ע ממש אלא שעובר בהן בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו דג"ע כ"כ הר"ן פא"מ והנ"י ס"פ סורר ומורה ולפי זה משמע דס"ל כהרמב"ם בס' מנין המצות מצוה שנ"ג שכ' וז"ל הזהיר הכתוב מהקרוב אל א' מהעריות ואפילו בלא ביאה כגון חיבוק ונישוק והדומה להם מן הפעולות הזרות והוא אמרו באזהרה מזה איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה כו' וכ"כ הסמ"ג לאוין קכ"ו וכ"כ הרא"ה בספר החנוך מצוה קפ"ח והכתר תורה בלאוין שכ"ט אבל הרמב"ן בהשגות שלו על ספר מנין המצות חלק על הרמב"ם ואומר שאין מלקי' מן התורה אלא בביאה גמורה או בהעראה ע"ש שהאריך והרב ר"י ליאון בספר מגלת אסתר שלו דף קי"ח סתר כל דברי הרמב"ן והעלה כהרמב"ם ע"ש וכן נראה לי מהך עובדא דהעלה לבו טינא ומכל מקום משמע דאף הרמב"ם לא קאמר אלא כשעושה חיבוק ונישוק דרך חיבת ביאה שהרי מצינו בש"ס בכמה דוכתי שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם וכן כתב הר' יצחק ליאון שם בהדיא וכן משמע להדיא ממ"ש הרמב"ם ר"פ כ"א מהל"א ב"ב וז"ל כל הבא על העריות דרך אברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקירוב בשר ה"ז לוקה מן התורה כו' וכן כתב הסמ"ג והכתר תורה שם אלמא דאינו לוקה אלא בדרך תאוה וחיבת ביאה וזהו דלא כב"י לקמן ס"ס קצ"ה גבי מישוש הדפק באשתו נדה חולה, וכתבו עוד הרב המגיד שם והר"י ליאון דאף להרמב"ם ליכא מלקות בקריבה אלא בחייבי כריתות ולא בחייבי לאוין ומכל מקום משמע דבערוה דרבנן לכ"ע יעבור ואל יהרג ופשוט הוא וכן משמע בב"י שם:

ש"ך יורה דעה סימן קצה ס"ק כ

אסור למשש כו'. ומיהו אם החולה מסוכן ואין שם רופאים משמע קצת מדברי תשובת הרמב"ן סימן קכ"ז דשרי מפני פיקוח נפש אלא די"ל דלטעמיה אזיל דסבירא ליה דנגיעת נדה אינו אלא מדרבנן אבל להרמב"ם דנגיעת ערוה אסורה מן התורה הכא אף על פי שיש פיקוח נפש אפשר דאסור משום אביזרא דג"ע וצ"ע עכ"ל ב"י, וכ"כ העט"ז ואין נראה דודאי אף להרמב"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה וחיבת ביאה כמש"ל סי' קנ"ז ס"ק י' מה שאין כן הכא וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים

ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים אף על פי שיש רופאים אחרים עובדי כוכבים וכן עושים שאר מיני משמושים ע"פ דרכי הרפואה אלא הדבר פשוט כמ"ש וזה נראה דעת הרב דלעיל בסי' קנ"ז משמע מדבריו כהרמב"ם וכמו שכתבתי שם בס"ק י' וכאן התיר מישוש הדפק מ"מ באין סכנה אסור לבעלה למשש הדפק כשהיא נדה וכדאיתא בתשובת הרמב"ן ובדברי הרב:

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ב סימן יד

בענין הליכה בסאבוויי ובבאסעס בשעה שא"א ליזהר מנגיעה ודחיפה בנשים מצד הדוחק י' מנ"א תש"כ. מע"כ ידידי מו"ה יעקב שאטטען שליט"א.

בדבר הליכה בסאבוויי ובבאסעס בזמן שהולכים בני אדם לעבודתם שנמצאים שם אנשים ונשים דחופים זה בזה, שקשה מליזהר מנגיעה ודחיפה בנשים אם מותר אז ללכת בשעות אלו שם. הנה מצד הנגיעה ודחיפה בנשים אז ליכא שום איסור משום דאין זה דרך תאוה וחבה, וכל איסור נגיעה בעריות הוא אף להרמב"ם שסובר שהוא בלאו דלא תקרבו דאורייתא דוקא דרך תאוה כמפורש בדבריו ריש פכ"א מאי"ב, ומשמע שבלא דרך תאוה ליכא אף איסור מדרבנן שלא הזכיר זה, ומפורש כן בש"ך יו"ד סימן קנ"ז סק"י שהרי כתב הש"ך ראייה ממה שמצינו שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם. ומש"כ הש"ך יו"ד/ בסיון קצ"ה סק"כ במשמוש הדפק באשתו נדה שכיון דאינו דרך חיבת ביאה שליכא איסור דאורייתא אף להרמב"ם מותר לבעלה רק במקום סכנה ובליכא סכנה אסור לבעלה למשמש הדפק כשהיא נדה אינו מצד איסור קריבה דאיכא בכל העריות אלא מצד דיני התרחקות בין הבעל לאשתו בימי נדותה שאסרו מדרבנן. ומוכרח זה שם גופיה דהרי כתב שם שהמנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או נכרית, ואם היה איסור קריבה אף בלא דרך תאוה אף רק מדרבנן היה אסור להם שלא במקום סכנה, ואף שמצינו דברים שאסרו רבנן והתירו במקום חולי אף בלא סכנה כהא /כתובות דף ס' /דר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת משום דיונק מפרק כלאחר יד הוא שאסור רק מדרבנן ובמקום צערא לא גזרו רבנן ואירי בליכא סכנה כמפורש שם בתוס' עיין שם, וכן מותר אף חולה שאין בו סכנה לאכול בט' באב משום שבמקום חולי לא גזרו רבנן כדאיתא בש"ע /או"ח/ סימן תקנ"ד סעיף ו' וכתב הט"ז דהוא אף שברור שאין בו סכנה, ועיין בהגר"א סק"ט שהסכים לזה והביא ראייה ממה שהתירו נעילת הסנדל וסיכה ביו"כ לחולה שאין בו סכנה, מ"מ לא כל איסור דרבנן שוין ויש שאסרו אף לחולה כשליכא סכנה. עיין בר"ן ע"ז דף כ"ז באיסורי אכילה מדרבנן כחמץ שעבר עליו הפסח וכלאי הכרם בחו"ל וגבינה של עכו"ם וסתם יינם וכדומה שאסרו בליכא סכנה, ובשולי עכו"ם התירו לחולה אף שליכא סכנה, והר"ן עצמו מסתפק שמא גם ליהנות באה"נ של דבריהם אסרו בלא סכנה ומי"א הביא דמתרפאין בהנאה אף כדרך הנאתן מאה"נ דרבנן, ופסק כן הרמ"א יו"ד/ בסיון קנ"ה סעיף ג' דלרפאות בהנאה מאה"נ דרבנן מותר ולאכול ולשתות אסור עיין שם ולכן כ"ש שלא היו מתירין איסור דרבנן דקריבה לעריות בשביל להתרפאות בחולה שאין בה סכנה שאיסורי ערוה חמור מאיסורי אכילה לענין

רפואה ולכן צריך לומר שבלא דרך תאוה לא אסרו כלל דלא נחשב זה קריבה לגילוי ערוה כלל משום שהנגיעה שלא לתאוה וחבה לא יביא כלל לגילוי ערוה והאיסור נאמר לא תקרבו לגלות ערוה שפירושו כתב הרמב"ם כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה ולא ראו צורך לאסור זה כלל אף מדרבנן.

ועוד ראייה מעכו"ם שמותר לרופאים ישראלים למשמש בדפק וכל הנגיעות ומיני משמושים כדכתב שם /יו"ד סי' קצ"ה סק"כ/ הש"ך שהוא רק בשביל הרוחת ממון שלא שייך להתיר איסור אף דרבנן אף אלו שהתירו במקום חולי, והא לא איירי ביש חשש איבה דהא כתב הש"ך דאף ביש שם רופאים אחרים נכרים נוהגין היתר, אלא ודאי שסובר הש"ך שליכא איסור קריבה שלא בדרך תאוה אף לא מדרבנן, ורק באשתו נדה אסור מצד דיני התרחקות. וניחא מה שאיתא בפ"ת /יו"ד סי' קצ"ה/ סקי"ז בשם ספר מקור חיים שיניח בעלה בגד על הדפק ויהיה מותר למששה, דכיון שהאיסור הוא מצד דיני התרחקות מותר בשינוי הנחת בגד שאיכא היכר.

והנה בתורת השלמים /יו"ד סי' קצ"ה/ ס"ק ט"ו דחה דברי הש"ך דלרמב"ם שאסור מדאורייתא כל שנהנה מנגיעתה בקירוב בשר אפשר דאסור למשש לה הדפק דקרוב הדבר לבוא לידי איסור דאורייתא, ומה שרופאים ממשמשים דפק של א"א ונכרית הוא משום דאין לבו גס באשה אחרת עיין שם, ומשמע שאסור מצד איסור קריבה דאם מצד התרחקות לא היה מחלק בין שיטת הרמב"ם דאוסר קריבה מדאורייתא ובין שיטת הרמב"ן דהוא רק מדרבנן דהא גם להרמב"ן איכא איסור התרחקות בנדה לבעלה, ולכן שפיר דחה דבריו בסד"ט /יו"ד סי' קצ"ה/ ס"ק כ"ד וכתב אין בדבריו ממש דרק במה שאסרו משום הרגל דבר וחייבו התרחקות שייך לחלק בין אשתו נדה דלבו גס בה לאשה דעלמא אבל מה שאסור משום קריבות ודאי חמירא א"א מאשתו נדה, וכן הקשה עליו גם בהג"ה מר' שלמה הכהן במחצית השקל עיין שם. ואף שרהיטת לשונם משמע שאיסור דרבנן מיהא איכא, פשוט שליכא שום איסור מאותה הראיה עצמה שהרופאים ממשמשים בא"א ובנכרית אף בלא סכנה ואף ביש רופאים אחרים שהם נכרים, ואף מרופאים נכרים הרי יש לאסור מצד האשה הישראלית דבלאו דלא תקרבו וכן אם אסרו מדרבנן הוא אסור להאשה כמו להאיש, אלא ודאי שבלא דרך תאוה ליכא איסור אף לא מדרבנן.

וכוונת תוה"ש נראה דבא לתרץ שיטת הב"י דלהרמב"ם אוסר למשמש הדפק באשתו נדה משום אביזרא דג"ע ולהרמב"ן מתיר, משום דבאשתו נדה קרוב הדבר שכיון שלבו גס בה שנהנה מנגיעתה כשימשמש לה הדפק, אף שהתחלתו למשש לא היה לשם תאוה והנאה אבל קרוב שיבוא לזה ולכן יעבור בלאו אבל בנשים דעלמא אף שחמורות לענין איסור דלא תקרבו אבל הא הוא שלא לכוונת הנאה וחבה ולא יבוא מזה לידי כוונת הנאה וחבה כיון שלא גס בה לכן מותר גם לכתחלה, אבל לרמב"ן שאף נגיעה לכוונת הנאה וחבה הוא רק דרבנן שרי משום פ"נ. ואולי זהו כוונת הגהת ר' שלמה הכהן בסופו עיין שם אבל הוא כתב דאף לתוה"ש הוא רק מדרבנן ואין לאסור במקום סכנה, ולמה שבארתי הוא מדאורייתא לדידיה

שבאשתו יש להחשיב גם זה קריבה לג"ע. ונמצא שאף להתוה"ש ליכא לאחרים שום איסור בנגיעה שלא בדרך תאוה וחבה אף לא מדרבנן.

ונראה דהב"ש סימן כ' סק"א שהביא מתשובת הרמב"ן דאף שלא בדרך חבה אסור להרמב"ם מדאו' והוא סובר דאסור מדרבנן ולדבריו הוא מש"כ הב"י /יו"ד סי' קצ"ה/ לענין משמוש הדפק לבעלה כשהיא נדה עיין שם, נמי הוא רק לבעלה שסובר כדבארתי בכוונת תוה"ש שמתרץ דברי הב"י, ומוכרח כן מהא דלרופאים אחרים מתיר גם הב"י. ואף שלא משמע כן לשון הב"ש דלא הזכיר שם שאירי בבעל לאשתו נדה ובש"ע הא אירי בכל עריות, מ"מ מוכרחין לומר דמש"כ וכתב בתשובה אפילו אם אינו עושה דרך חבה עד והש"ך השיג עליו בחנם הוא ענין אחר המסתעף מזה, ולא קאי על עריות דש"ע אלא באשתו נדה וסובר כדבארתי לתוה"ש.

עכ"פ לדינא בנשים אחרות אף בא"א ונדות ונכריות ליכא איסור שלא בדרך תאוה לכו"ע, ולכן לא שייך לחוש מללכת בסאבוויי ובאסעס בשעת הליכה לעבודה שדחוקים ודחופים אנשים ונשים אף שלא יוכל ליזהר מנגיעה ודחיפה בנשים, דהנגיעה בלא מתכוין מחמת שא"א לו ליזהר אין זה דרך תאוה וחבה. ובאם הולך שם גם עם אשתו נדה ויהיה באופן שלא יהיה אפשר ליזהר מליגע בה, אף שלא מצוי זה דהא יכולה לעמוד במקום אחר, אבל אם יזדמן כן, תליא לכאורה במחלוקת הש"ך עם הב"י לפי' תוה"ש והב"ש לפ"מ שבארתי, דלהש"ך אין לאסור כיון שאינו דרך תאוה, ומצד התרחקות נמי לא שייך לאסור, שלא נאסרו אלא דברים שעושין כהרגלם שלא ישכחו שהיא נדה ויעשו כהרגלם גם בתשמיש, וזה ליכא בסאבוויי ובאסעס שאין זה כהרגל הוא עם אשתו אלא כהרגלם עם כל בנ"א. ולהב"י יש לכאורה לאסור דמצד שגס בה קרוב שיהנה מנגיעתו בה אף שתהיה שלא במתכוין. אבל מסתבר שבנגיעה שלא במתכוין אף באשתו לא שייך לחוש שיבוא ליהנות מנגיעה זו, דרק למשש הדפק שבמתכוין נוגע בה אף שהוא לכוונת היתר לידיעתו לרפאותה סובר הב"י שקרוב הדבר שיבוא גם ליהנות מזה. וכ"ש שאין לחוש בנגיעה מחמת דוחק רבוי בנ"א שאין שם המקום לחשוב ליהנות מזה, שלכן אף להב"י אין לחוש אף כשיזדמן כן גם באשתו נדה.

וכן ליכא איסור מהאי טעמא גם לישיב אצל אשה כשליכא מקום אחר דג"כ אין זה דרך תאוה וחבה. ועם אשתו נדה כשצריכין לישיב דחוקים יש אולי לאסור להב"י, אבל כיון שרוב האחרונים משמע שסברי כהש"ך, וגם להב"י אין ברור לאיסור דאפשר שאף בישיבה סמוכים אין לחוש לכוונת הנאה לכן אין לאסור.

אבל אם יודע שהוא יבוא לידי הרהור יש לו למנוע מללכת אז אם אין נחוץ לו, ואם מוכרח לילך אז ג"כ לעבודתו אין לאסור לו אף בכה"ג, ויתחזק להסיח דעתו מהן ולהרהר בדברי תורה כעצת הרמב"ם שם הי"ט וע"ז יוכל לסמוך ולילך לעבודתו. ואם יודע שטבעו רע ויבוא מזה לידי קישוי אבר אסור לו לילך אז גם לעבודתו. אבל ח"ו לאדם להיות כן דבא זה מבטלה כדאיתא בכתובות דף נ"ט על האשה וה"ה על האיש וצריך לעסוק בתורה ובמלאכה ולא יהיה כך.

ובדבר לעשות מנין מיוחד ביום טוב בבקר שיבואו אגב אז אנשים להתפלל ולהזכיר נשמות וילכו אח"כ לעבודתם ויחללו יום טוב, איני רואה בזה איסור מסייע ידי עוברי עבירה, כי אם לא יהיה מנין נמי לא ימנעו מלילך לעבודתם כמו שלא נמנעו מאיסור החמור דשבת וי"ט, וא"כ אין בזה שום סיוע לעבירה דחלול יום טוב. ידידו, משה פיינשטיין

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כג עמוד א-ב

אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל הוה, וכי מצטרף עלמא למיטרא הוו משדרי רבנן לגביה ובעי רחמי, ואתי מיטרא. זימנא חדא איצטרף עלמא למיטרא, שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דניתי מיטרא. אזול לביתיה ולא אשכחוהו, אזול בדברא ואשכחוהו דהוה קא רפיק. יהבו ליה שלמא ולא אסבר להו אפיה. בפניא, כי הוה מנקט ציבי, דרא ציבי ומרא בחד כתפא, וגלימא בחד כתפא. כולה אורחא לא סיים מסאני, כי מטי למיא - סיים מסאניה. כי מטא להיזמי והיגי - דלינהו למניה. כי מטא למתא נפקה דביתהו לאפיה כי מיקשטא. כי מטא לביתיה עלת דביתהו ברישא, והדר עייל איהו, והדר עיילי רבנן. יתיב וכריך ריפתא, ולא אמר להו לרבנן תו כרוכו. פלג ריפתא לינוקי, לקשישא - חדא, ולזוטרא - תרי. אמר לה לדביתהו: ידענא דרבנן משום מיטרא קא אתו, ניסק לאיגרא וניבעי רחמי, אפשר דמרצי הקדוש ברוך הוא וייתי מיטרא, ולא נחזיק טיבותא לנפשין. סקו לאיגרא, קם איהו בחדא זויטא ואיהי בחדא זויטא, קדים סלוק ענני מהך זויטא דדביתהו. כי נחית, אמר להו: אמאי אתו רבנן? - אמרו ליה: שדרי לן רבנן לגבי דמר למיבעי רחמי אמיטרא. אמר להו: ברוך המקום שלא הצריך אתכם לאבא חלקיה. אמרו ליה: ידעינן דמיטרא מחמת מר הוא דאתא, אלא לימא לן מר הני מילי דתמיה לן: מאי טעמא כי יהבינא למר שלמא לא אסבר לן מר אפיה? - אמר להו: שכיר יום הואי, ואמינא לא איפגר.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף טז עמוד א

תנו רבנן: הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית - קורין קריאת שמע ומברכין לפניה ולאחריה, ואוכלין פתן ומברכין לפניה ולאחריה, ומתפללין תפלה של שמונה עשרה אבל אין יורדין לפני התיבה ואין נושאים כפיהם. והתניא: מעין שמונה עשרה! - אמר רב ששת, לא קשיא: הא - רבן גמליאל, הא רבי יהושע. - אי רבי יהושע, מאי איריא פועלים, אפילו כל אדם נמי! - אלא, אידי ואידי רבן גמליאל, ולא קשיא: כאן - בעושין בשכרן, כאן - בעושין בסעודתן. והתניא: הפועלים שהיו עושים מלאכה אצל בעל - הבית קורין קריאת שמע ומתפללין, ואוכלין פתן ואין מברכים לפניה, אבל מברכין לאחריה שתיים, כיצד - ברכה ראשונה כתקונה, שניה - פותח בברכת הארץ וכוללין בונה ירושלים בברכת הארץ; במה דברים אמורים - בעושין בשכרן, אבל עושין בסעודתן או שהיה בעל הבית מיסב עמהן - מברכין כתיקונה.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קי סעיף ב

הפועלים שעושין מלאכה אצל בע"ה אם אינו נותן להם שכר חוץ מסעודתן מתפללין י"ח, אבל אין יורדין

לפני התיבה ואין נושאים כפיהם; ואם נותן להם שכר, מתפללין הביננו. והאידינא, אין דרך להקפיד בכך, ומסתמא אדעתא דהכי משכירין אותם שיתפללו י"ח.

מגן אברהם שם ס"ק ז

והאידינא. וה"ה שילכו לבה"כ להתפלל בי' והיכא דנהוג נהוג.

ספר מסילת ישרים פרק יא

וכבר פטרו את הפועלים העושים אצל בעל הבית מברכת המוציא ומברכות אחרונות דברכת המזון. ואפילו בקריאת - שמע, לא חייבום לבטל ממלאכתן אלא בפרשה ראשונה בלבד (ברכות טז). קל וחומר בן בנו של קל וחומר לדברי הרשות, שכל שכיר יום אסור בהן שלא לבטל מלאכתו של בעל הבית. ואם עבר, הרי זה גזלן. הנה אבא חלקיה, אפילו שלום לא השיב לתלמידי חכמים שנתנו לו שלום, שלא ליבטל ממלאכת רעהו (תענית כג). ויעקב אבינו עליו השלום מבאר בפיו ואומר (בראשית לא): הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני. מה יענו איפוא העוסקים בהנאותיהם בשעת מלאכה ובטלים ממנה, או כי יעסקו בחפציהם איש לבצעו. **כללו של דבר: השכור אצל חברו לאיזה מלאכה שתהיה, הנה כל שעויתו מכורות הן לו ליומו,** כענין שאמרו ז"ל (ב"מ נ"ו): שכירות מכירה ליומיה. וכל מה שיקח מהן להנאת עצמו באיזה אופן שיהיה, אינו אלא גזל גמור. ואם לא מחלו, אינו מחול, שכבר אמרו רבותינו ז"ל (יומא פו): עבירות שבין אדם לחברו, אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו.

חפץ חיים לשון הרע כלל ו אות ה

ועתה נחזור לעניננו הנ"ל דמה שכתבנו בסעיף ב' דאפילו שמיעת לשון הרע הוא איסור תורה היינו לילך ולשמוע, אבל אם ישב בחבורת אנשים שנתקבצו לענין מה והתחילו לדבר דברים אסורים והוא משער שדברי תוכחתו לא יועילו להם מאומה תלוי בזה אם אפשר לו לילך ממסיבתם או להניח אצבעו באזניו מצוה רבה הוא עושה בזה כמו שאמרו חז"ל בכתובות (דף ה') אבל אם אי אפשר לו להשמט ממסיבתם ומשער בעצמו שעצה זו דהנחת אצבעו באזניו גם - כן קשה לו מאוד מפני שילעגו עליו ובודאי לא יעשה עצה זו, על כל פנים יראה אז לזרז את עצמו ולהעמיד על נפשו בעת צרה כזו וללחום מלחמת ה' עם יצרו כדי שלא יכשל על כל פנים באיסור דאורייתא של שמיעת וקבלת לשון הרע. ולזה צריך ג' פרטים שיזהר בהן מאד וינצל על ידי זה על כל פנים מהאיסור תורה שיש בהעון הנ"ל. א) יחליט בנפשו בהסכם גמור שלא להאמין להדברי גנות שמספרין על חבריהם. ב) לא יהיה ניחא ליה בשמיעת סיפוריהם האסורים האלה. ג) גם יעמיד על עצמו שלא להראות לפני המספרין שום תנועה שיראה ממנה שהוא מסכים לדבריהם אך ישב כאבן דומם. ואם יוכל להראות לפניו פנים נזעמים שיבינו ממנו שהוא אינו מסכים לדבריהם ההבלים בודאי הוא טוב יותר.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ח עמוד א

תניא, רבי ישמעאל אומר: ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן, כיצד? עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו, אף על פי שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר: וקרא לך ואכלת מזבח. ואימא: עד דאכיל! אמר רבא: אם כן, נימא קרא ואכלת מזבח, מאי וקרא לך? משעת קריאה.

ש"ת משנה הלכות חלק ז סימן קיח

ועל דבר שאלתו אי מותר לאכול ולשתות מאכלים כשרים במסיבה של עכו"ם, ומעכ"ת הביא הגמרא ע"ז דף ח' ע"א תניא ר' ישמעאל אומר ישראל שבחו"ל עובדי עו"כ בטהרה הן כיצד עו"כ שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו אף על פי שאוכלין משלהן ושותין משלהם ושמש שלהן עומד לפניהן מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים שנא' וקרא לך ואכלת מזבח ואימא עד דאכיל אמר רבא א"כ נימא קרא ואכלת מזבח מאי וקרא לך משעת קריאה עכ"ל, והכי איפסק בש"ע יו"ד סי' קנ"ב אלא שבדרישה מספקא ליה בדין זה אם נאמר גם בהאי מותר משום איבה לשמוח עמו כמ"ש לעיל סוסי"קמ"ח בשם תוס' דבמכיר מותר לשמוח עמהם משום דהוי כמחניף אף על פי שיש שם איסור גדול דהוי כיום אידם א"ד שאני הכא דנילף מקרא עכ"ל ותמה עליו הט"ז סק"א שהרי למדוהו מקרא דוקרא לך ואכלת מזבח ומפורש בריש אותו פסוק פן תכרות ברית ליושב הארץ וזנו אחרי בנותיהן ולא התירו משום איבה אלא היכא שאסור משום ע"ז או סרך ע"ז אבל היכא שנאסר משום חתנות לא התירו כמו פת ובישולי עו"כ שלא יהיה לנו קירוב עמהם ע"ש. והש"ך בנקה"כ תמה עליו דהמעין בש"ס שם גבי הא דפריך והא רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע וכו' יראה טעם האיסור הוא משום דאזיל ומודה ובאזיל ומודה שרינן משום איבה וקרא אסמכתא בעלמא הוא ע"ש.

ולפענ"ד נראה לישב דברי רבינו הט"ז ז"ל מקושיא זו, דהרמב"ם פ"ט מהעו"כ הט"ו כתב ז"ל, עו"כ שעשה לבנו או לבתו משתה אסור ליהנות מסעודתו ואפילו לאכול ולשתות הישראל משלו שם אסור הואיל ובמסיבת עו"כ אכלו וכו' וכל הרחקה הזאת מפני עבודה של כוכבים הוא שנאמר וקרא לך ואכלת מזבח ולקחת מבנותיו לבנך וזנו וגו' ויש לדייק בלשון הרמב"ם ז"ל דבגמרא שם לא זכר כלום מקרא דולקחת מבנותיו לבניך וזנו וגו' אלא אמרו מעלה עליו הכתוב כאלו אכלו מזבחי מתים שנאמר (שמות ל"ד) וקרא לך ואכלת מזבח ופריך ואימא עד דאכיל ומשני אמר רבא א"כ נימא קרא ואכלת מזבח וגו' ולא זכר כלל קרא דולקחת וגו' ולמה הוסיף הרמב"ם מקרא זה ולקחת מבנותיו לבנך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן והזנו את בניך אחרי אלהיהן. אמנם נראה פשוט דהרמב"ם ס"ל דיש בזה האכילה תרי אופנים שיזנו אחר אלוהיהן או שיקראוהו לאכול מזבח ויעבוד עמו אז את גליליו להפיק רצונו או שיעשה זה לאהבת הנשים שיתחתן בהם כשיבא לשמחת משתה ויחשוק בה כמו שהיה הענין בפעור ועי' ספורנו

עה"ת עה"פ פן תכרות ברית והטעם שאמרתי שלא תכרות ברית ליושב הארץ הוא שאם תהיה עמו בברית תטעה בגלולים על א' משני פנים וכו' ע"ש.

מבואר מיהו דמקרא זה דפן תכרות הוא לשני ענינים וזה שסיים הרמב"ם ז"ל ולקחת מבנותיו לבנך וזנו וגו' כלומר דגם זה בכלל הטעם הזה של פן תכרות ברית וא"כ עכ"פ מפורש ברמב"ם כפי' הט"ז בגמרא שם ופלא על הש"ך שלא זכר מזה ועכ"פ כתב הרמב"ם מפורש דאף דטעם ההרקה הוא משום עבודה של כוכבים ואפ"ה כתב ולקחת מבנותיו וכו' וכדעת הט"ז ולכן נלפענ"ד אין לדחות דברי הט"ז בזה בקל גם כי הפרישה מסתפק בדבר והש"ך שם בס"ק א' הביא ג"כ ספיקת הפרישה והניח בצ"ע רק בנקה"כ חלק על הט"ז מכח ראייתו מן הגמרא ולא על עצם הדין. והנה בעזה"י ישבנו ראית הט"ז מגמרא הנ"ל לפי שיטת הרמב"ם גם תמיהת הצבי לצדיק על הט"ז שהקשה שם מדברי רש"י לפמ"ש אינו דחי' כלל דבאמת תרוייהו איכא וגם כי רש"י עה"ת פי' כסבור אתה שאין עונש באכילתו ואני מעלה עליך כמודה בעבודתו שמתוך כך אתה בא ולוקח מבנותיו לבניך עכ"ל והגם דבגמרא לא פי' כן וז"ל, להלולא מכין ואסור דכל ימי הלולא מקריב לעבודת כוכבים עכ"ל מ"מ אין זה סתירה אלא דהתם פירש על הגמרא שלא הביאו בגמרא סיום הקרא אבל לעצם ב' טעמי אמת הם וגם להמאירי יש לומר דמודה בזה ובפרט לפמ"ש מעכ"ת מדברי הריטב"א ע"ז הנ"ל דס"ל דהוא איסור דאור'.

ומה שתמה הצ"ל מה לי מחמת הלולא או משתה אחרת הנה באמת יש לחלק דבמקום שמחה אסרה תורה דבמקום שמחה יותר שכיח שכרות וחתנות, ועי' סוכה נ"ב ע"א שעסוקין בשמחה ויצה"ר שולט ופרש"י כאן שעסוקין בשמחה וקרובה לקלות ראש ועוד שיצה"ר שולט עכשיו לא כ"ש מבואר דבמקום שמחה היצה"ר שולט יותר וקלות ראש מצויה שם יותר.

ומ"ש הרמב"ם פי"ז מהמ"א ה"ט וז"ל, אסרו לשתות עמהם אפילו במקום שאין לחוש ליי"נ וכו' (ה"י) כיצד לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם ואף על פי שהוא יין מבושל שאינו נאסר או שהיה שותה מכליו לבדו ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר וכתב הב"י יו"ד סימן קי"ב שאפשר שהוא ברייתא או תוספתא ועי' לח"מ שם ומעכ"ת הביא מש"כ בערוך השלחן יו"ד סי' קי"ד סק"ז דחכמים אסרו שכר עכו"ם דוקא בבית עכו"ם מפני שחתנות באה בשתייה עם מסיבת עכו"ם וכו'.

ולפענ"ד דברי הרמב"ם מפורשים בגמ' סנהדרין ובתנ"ך באליהו רבה פ"ח וז"ל, ישמור אדם דברים בלבו שלא יאכל עם עכו"ם על השלחן שכן מצינו בחזקיהו מלך יהודה שאכל עם עכו"ם על השלחן ולבסוף נענש עליו עונש גדול מנין תדע לך וכו' ושינה לו הקדוש ברוך הוא מעשה שמים וכששנה לו מעשה שמים גבה דעתו עליו ואכל עם העכו"ם ובשביל שאכל עם העכו"ם והראה להם את הארון נתן לו מנשה וכו' מכאן אמרו כל האוכל עם עכו"ם על השלחן כאלו עובד ע"ז ואוכל מזבחי מתים ואם ת"ח הוא מזלזל את תורתו ומחלל שם אביו שבשמים ומבזבז את ממונו ומאבד את בניו ומפיל אותם בחרב ומגלה אותם

מארצם עכ"ל ע"ש.

מבואר דאסור לאכול עם עכו"ם על שלחן אחד ואפילו בביתו ולא דוקא בבית עכו"ם ואולי ראייה ממה שאמר יוסף כי לא יאכלו מצרים את העברים לחם כי לא רצה יוסף לאכול על שלחן אחד עם המצרים ובחזקיה בביתו היה שהרי העכו"ם בא לחזקיהו ובאמת קשה מנ"ל לחלק בין רוב מסובים ישראל או לא כי כנראה דבחזקיה היו רוב ישראל כי העכו"ם בא בחלקו וגם בביתו ואפילו הכי נענש ועי' לח"מ מה שתמה אב"י ואולי חזקיה אכל עם העכו"ם לבדו.

ודע דלכאורה יש להביא ראייה לדברי הב"י סימן קנ"ב דלא אסרו רק כשאכלו במסיבת עכו"ם אבל אם אכלו אלו בפני עצמן ואלו בפנ"ע לא וראיה מדכתב בתדבא"ר שלא יאכל עם עכו"ם על השלחן משמע דוקא על השלחן לא אכלו אבל בפני עצמן מותר וי"ל וצ"ע.

וראייתי לבעל הלבושים בלבוש עטרת זהב סימן קנ"ב שכתב גוי העושה משתה לחופת בנו או בתו אסור לישראל לאכול וסתם קריאה משמע כשיקרא אותו לסעודת משתה שלו כגון חתונת בנו ובתו אבל שאר סעודות של דרכי שלום מותר וצ"ע מה שכתב סתם דשאר סעודות מותר והא בתד"א כתב דסתם אסור לאכול עם עכו"ם וצ"ל דהתדב"א מיירי דליכא מפני דרכי שלום ושליש חלוקות בדבר לחתונת בנו ובתו אפילו מפני דרכי שלום אסור, בסתם לאכול בלי חתונת בנו מותר מפני דרכי שלום, ושלא מפני דרכי שלום אסור והתדב"א מיירי בדליכא מפני דרכי שלום וי"ל. עכ"פ עלה לן דעת הלבוש דבמשתה עכו"ם לחופה של בנו או בתו אפילו יש בו מפני דרכי שלום אסור כדעת הט"ז הנ"ל.

ומכאן נמי נראה פשוט דמה שכתב הרמב"ם בהמ"א הנ"ל כיצד לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם וכתב כמ"ע לפרש דהרמב"ם לא מיירי אלא כשעושים קביעות לשתות עם עכו"ם אבל לסעוד במסיבת גוי אינו אסור ולכן בחופת בנו נמי כשאוכל ג"כ אינו שייך לאיסור חתנות אבל אסור משום קרא לך אלא שהפר"ח ושאר אחרונים ס"ל דהרמב"ם במאכלות אסורות אכילה אסור ולא שתיה לחוד ולפמ"ש א"א לפרש דברי הרמב"ם בענין אחר וודאי כונת הרמב"ם על כל סעודה עם העכו"ם וכמבואר בתדב"א הנ"ל ובחופת בנו ודאי שייך משום חתנות וכנ"ל.

והנה באמת שהי' להאריך בכל פרט, ומעכ"ת שם נגע הרבה נקודות חשובות אשר יש לפלפל עליהם כדרכה של תורה, אבל אין הז"ג ולא אעיר רק בחדא. מה שכתב כת"ר אבל השאלה האריך נוהגים בסעודת מרעים במסיבת גוים כשהולך שם ברצונו ולא משום איבה המחבר ביו"ד השמיט בכלל דין דאסור לשתות במסיבת מרעים רק הביא דין של חופת בן עו"כ בסי' קנ"ב ובסי' קי"ד כל שכר של כותים וכו' ומדלא הביא סעודת מרעים משמע דלא ס"ל לאיסור ודלא כרמב"ם, ואני תמה בזה דאדרבה הרי ס"ל דכל שכר אסור משום חתנות אלא שמותר להביאו לביתו אבל לשתותו בין העו"כ אסור שלא משום איבה

וז"פ. ומש"כ שכן פסק גם הלבוש, הנה באמת שהלבוש כתב שאר סעודות של דרכי שלום מותר הרי דייק דוקא של דרכי שלום ומשום איבה אבל כל שאין בו משום דרכי שלום אסור וכשהולך ברצונו הרי אין בו משום דרכי שלום ואיבה. גם מה שכתב דלענין סעודה אינו מבואר כלל בש"ע ואני אומר אדרבה הרי מבואר בסימן קי"ב דאפילו פיתם אסור ומאכלם אסור משום בישול עכו"ם וא"כ הכל אסור ולא מבעיא בביתם אלא להביאו הביתה אסרו פת ובישולם והטעם שזה דבר חשוב ומביא לידי קירוב הדעת עי' ט"ז ובפת החמירו טפי כי על הפת יחיה האדם ובעי ריחוק טפי לפי שעושה קרוב טפי, והר"ן נתן טעם לפי שהפת מעשה נשים אלים חתנות דידי' טפי ע"כ א"כ פשוט דבסעודה לא בעי לומר ולאסור דגזרו אפילו לאכול מאכליהם שלא עמהם וכ"ש עמהם אלא בשכר וכיוצא בהם שמותרים מדין פת ובישול צריך להשמיענו דאפ"ה לא ישתה עמהם ביחד אלא בביתו.

העולה לדידן בבית חתנות של עכו"ם לפענ"ד יש לנהוג כהט"ז שלא לאכול כלל ולא ליחוש משום איבה ואם אפשר שלא לילך כלל יותר טוב ובפרט שמי שאינו אוכל יש לו תרוצים הרבה שאינו יכול לאכול אם רוצה בתירוצים שלא לגרום איבה ואם העכו"ם מבין שהישראל צריך מאכלים כשרים יבין ג"כ מה שאינו אוכל כלל.

לאכול על שלחן אחד עם עכו"ם לעולם אסור אפילו בבית ישראל בדליכא איבה ועל שתי שלחנות יהודי אוכל את שלו ועכו"ם שלו. ובבית אוכל של רבים נמי אסור דכ"ש הוא מביתו של ישראל על שלחן אחד ועל שתי שלחנות יש להחמיר כל שיש שם רוב גוים עכ"פ. וליך ולאכול במסיבות של גוים ולשמוח עמהם ברצונו הטוב ודאי אסור אל תשמח גיל כעמים כתיב.

ובאמת כי כבר כתבתי כי רע המעשה אשר עושים סעודות בבתי חרושת פעקטארי או כיוצא בזה באפיסעס ביום חגותיהם וכיוצא בזה "טוירקי" ושותים משקאות ומשתתפים שם יהודים ועכו"ם ואין לך גרם גדול לחתנות מזה בפרט קודם יום אידם שעושים סעודות פארטי בלע"ז ואין לישראל להשתתף בשמחות אלו כלל וכלל לא, והרבה חללים הפילה במדינה זו. והשומע ינעם ותבא עליו ברכת טוב ויזכה לחתנים לומדי תורה מובדלים מהם ובנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות לשמה.

ש"ך יורה דעה סימן קנא ס"ק ו

י"א נו'. דס"ל דכי היכי דאמרינן בש"ס גבי נזיר דאסור להושיט לו כוס יין דהיינו דוקא בדקאי בתרי עברי דנהרא ה"ה הכא, ויש מחמירין וסוברין דמ"מ איסור מדרבנן איכא אפילו לא הוי כמו תרי עברי דנהרא וכל זה לדעת הרב. אבל לפענ"ד נ"ל דלא פליגי דכ"ע מודים להמרדכי ותוס' בפ"ק דעבודת כוכבי' דבעובד כוכבי' או מומר שרי והגמ"ר ותוס' והרא"ש בפ"ק דשבת והר"ן פ"ק דעבודת כוכבים מיירי בישראל שהוא חייב להפרישו מאיסור וכדכתב הרא"ש שם דלא גרע מישראל קטן אוכל נבילות שב"ד מצווים להפרישו כ"ש

ישראל גדול משא"כ בעובד כוכבי' וישראל מומר שאינו חייב להפרישו, תדע שהרי כתב הרב בד"מ דדעת התוס' רפ"ק דעבודת כוכבים כדעת המרדכי שם דשרי ול' הרא"ש רפ"ק דעבודת כוכבים הוא כלשון התוס' שם א"כ לפי דעת הרב יהיו דברי הרא"ש סותרים זה את זה, וכן רבינו ירוחם נתיב י"ז ריש ח"ו כתב כדברי התוס' רפ"ק דעבודת כוכבים ובנתיב י"ב ח"ג כתב כדברי התוס' רפ"ק דשבת אלא ודאי כדפי':

שו"ת בנין ציון סימן טו

נשאלתי ממעכ"ת נ"י מה דעתי אם יש חשש להדפיס ספר אצל אומן נכרי שיש לו פועלים ישראלים ויש לחוש שידיפסו בשבת ועובר משום לפני עור לא תתן מכשול.

הנה ידוע מה דאמרינן בע"ז (דף ו') דמה דתניא א"ר נתן מניין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבמ"ה לב"נ =ואבר מן החי לבני נח = ת"ל ולפני עור לא תתן מכשול שזה דוקא בקאי בתרי עברי דנהרא שאם לא יושיט לו לא יכול לחטוא וכן כתבו התוספ' שם וז"ל ולפ"ז אסור להושיט למומרים דבר איסור אף על פי שהיא שלהם כי הדבר ידוע שיאכלוהו והוא נאסר להם דכישראל גמור חשבינן ליה ומיירי בדקאי במקום שלא יוכל ליקח אם לא יושיט לו זה כדמסיק דקאי בתרי עברי דנהרא עכ"ל הרי דכתבו בפשיטות דבדלא בתרי עברי דנהרא מותר להושיט לו וליכא משום לפני עור וא"כ אין חשש לפני עור גם בנדון השאלה דודאי יש להמדפיס מלאכות הרבה שיעברו המחללי שבת בה גם אם לא יהי' להם המלאכה של ישראל אמנם מדברי התוספ' בשבת (דף ג') נראה דמכ"מ איכא איסורא דרבנן גם /בדלא/ בתרי עברי דנהרא שהקשו שם על מה דאמרינן דפשט בעה"ב ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והכניס בעה"ב חייב ועני פטור דפטור ומותר קאמר הרי עובר על לפני עור ואפילו מיירי דהי' יכול ליטול גם אם לא הי' בידו הרי עכ"פ איסורא דרבנן איכא דקטן אוכל נבלות ב"ד מצווין להפרישו כש"כ גדול שלא יסייע לו ולכן תרצו דאיירי בנכרי ע"ש וכ"כ הרא"ש והר"ן שם וזה סותר לדבריהם בע"ז שנראה דס"ל דמותר לגמרי והנה כבר הביא הרמ"א בי"ד סימן קנ"א ב' דיעות בזה ביכול לקנות ממקום אחר אם מותר למכור לו וכתב ונהגו להקל כסברא ראשונה וכל בעל נפש יחמיר לעצמו והש"ך שם חולק על הרמ"א וכתב דב' הדיעות לא פליגי אלא שיש חילוק בין ישראל לנכרי ומומר דישראל צריך להפרישו ולכן אסור מדרבנן ומזה איירי התוספ' בשבת אבל נכרי ומומר א"צ להפרישו ולכן כתבו בע"ז דמותר והביא ראי' לזה דהרא"ש ורבינו ירוחם כתבו כדברי התוספ' דשבת ובע"ז וא"כ יהיו דבריהם סותרים זא"ז אלא ודאי החילוק כדפירש בין ישראל לנכרי ומומר עכ"ד ולענ"ד קשה למה אין במומר ג"כ מצו' להפרישו כמו בישראל הרי ישראל גמור הוא כמו שכתבו התוספ' שם בע"ז ושוב מצאתי שגם בשו"ת חות יאיר סימן קפ"ה הקשה על הש"ך כן דמאין לו לומר שאם הי' בידנו וכחנו להפרישו שלא נהי' מחוייב לעשות כן ולענ"ד יש ליישב סתירת התוספ' והרא"ש בדרך אחר דדוקא להושיט להעובר האיסור טרם יעשה האיסור בזה יש חילוק אם יכול מעצמו להביא לו האיסור או לא שאם יכול להביא לו האיסור גם בלא שיושיט לו אז

אפילו מדרבנן מותר אבל אם בשעה שעושה האיסור יכול להפרישו ע"י שלא יושיט לו זה ודאי אסור מדרבנן שאסור לסייע ידי עוברי עבירה כדאמרין בע"ז (דף נ"ה) ישראל שהוא עושה בטומאה לא דורכין ולא בוצרין עמו אבל מוליכין עמו חביות לגת ומביאין עמו מן הגת ע"ש הרי דבשעת עבירה עצמו כשדורך בטומאה אסור לסייעו ואפילו בשנטמא היין כבר דאסור לסייע ידי עוברי עבירה אפילו כבר התחיל בעבירה אבל מכ"מ מוליכין עמו חבית לגת אף שבזה מושיט לו החבית שיתן בו היין ומסייע לו לעשות בטומאה דאין אסור רק לסייע לו בשעת עבירה עצמו ולכן שם בשבת דהעובר עבירה נוטל מידו ונותן לתוכו ואם לא יושיט לו ידו לא יעשה העבירה בזה כתבו התוספ' דאסור מדרבנן דמחוייב להפרישו ולא לסייעו בשעת העבירה אבל בע"ז דאיירי במושיט למומרים דבר איסור שיודע שיאכל אותו בזה כתבו דאם יכול ליקח מעצמו אין כאן איסור דלפני עור כיון דשם לא מסייע להעברין בשעה שעושה העבירה ולכן דוקא להושיט לו כה"ג מותר אבל ליתן למומר דבר איסור לתוך פיו אף על פי שיכול ליקח גם מעצמו אפשר שבאמת אסור וכן כתב גם המג"א סי' קס"ג ס"ק ב' על מה שכתב הרמ"א ואסור להאכיל למי שלא נטל ידיו משום לפני עור לא תתן מכשול וז"ל נ"ל דוקא כשנתן לו משלו אבל אם הפרוסה של האוכל רק שהוא מושיטו לו שרי דהא אם לא הי' מושיט לו נוטלו ממילא אא"כ קאי בתרי עברי דנהרא כדאיתא בע"ז פ"ק ועמשכ' /ועמשכ" / סי' שמ"ז ואפשר דמכ"מ איכא מסייע ידי עוברי עבירה ועיין בתוספ' גטין דף ס"א ובע"ז דף צ"ה עכ"ל והמחצית השקל תמה עליו למה כתב בלשון ואפשר הרי מבואר כן בסימן שמ"ז דלכך פטור אבל אסור משום דמסייע ידי עוברי עבירה ולענ"ד ספק המג"א הוא דלא דמי לגמרי להך דשבת דשם מסייע בשעת עבירה עצמו בשעה שעוקר ומניח אבל הכא כשנותן לתוך פיו עוד לא התחילה העבירה אלא כשאוכל ולכן גם בנותן האיסור לתוך פיו של מומר עוד יש לספק אם מקרי מסייע ידי עוברי עבירה בשעת עבירה וממה שכתב הרא"ש הלכך אסור להושיט למומרים דבר איסור לפיהן שלהן היכא דקאי בתרי עברי דנהרא עכ"ל נראה שדעתו דאפילו בנותן לתוך פיו לא אסור בלא קאי בתרי עברי דנהרא אבל קודם שמתחיל העבירה כגון להביא לו הדבר איסור י"ל שמותר לגמרי אפילו בישראל בשיכול להביא לו בעצמו וא"ל הרי הרא"ש למד כן ממה דקטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו כש"כ שלא יסייע לגדול והלא בקטן אסור להושיט לו אפילו קודם שעת העבירה כדאמרין בשבת ס"פ ט' דאסור ליתן לקטן חגב טמא חי לשחוק בו שמא ימות ויאכלנו שאני התם דאם לא יתן לו לא יבא הקטן לידי אכילה ודמי לקאי בתרי עברי דנהרא דאפילו להושיט קודם שעת עבירה אסור והטעם דהוי כמאכילו בידיים כמש"כ המג"א סי' שמ"ג וא"כ כש"כ שלא יסייע לגדול בשעת עבירה אבל להושיט לו קודם שעת עבירה בלא קאי בתרי עברי נהרא י"ל דמותר לגמרי גם בישראל ודלא כש"ך. וראיתי בספר יד מלאכי סימן שס"א שהקשה על הכלל דליכא משום לפני עור אלא היכא דקאי בתרי עברי דנהרא ממה דאמרין נדרים (דף ס"ב) רב אשי הוי לי' ההוא אבא זבני' לבי נורא א"ל רבינא והאיכא ולפני עור לא תתן מכשול א"ל רוב עצים להסקה נתנו ע"כ והרי שם מסתמא מצאו העע"ז = העובדי עבודה זרה = עוד עצים אחרים חוץ מיער של רב אשי ואעפ"כ פריך והאיכא משום ולפני עור ותירץ בספר הנ"ל על פי מה שכתבו התוספ' בשבת דאפילו היכא דליכא משום ולפני עור מכ"מ איסורא דרבנן איכא ולכן הקשה רבינא שפיר על רב אשי והנה לפי מה

שכתבתי דהתוספ' לא כתבו כן אלא אם בשעת העבירה עצמה מסייע לא שייך תירוץ זה שהרי שם הי' קודם זמן העבירה אמנם גם לפי מה שיישב הש"ך סתירת התוספ' והרא"ש לחלק בין ישראל לעכו"ם לא שייך תירוץ היד מלאכי שהרי שם לעכו"ם מכר היער ואעפ"כ פריך והאיכא משום לפני עור אכן לא ידעתי למה פשיטא לי' להרב ז"ל דבהך דרב אשי לא הי' מכעין תרי עברי דנהרא שהרי לא עצים אחדים מכר להם אלא כל היער וזה אינו מצוי כ"כ לקנות ודלמא ידע רבינא שאם לא מכר להם לא מצאו לקנות אחר ולכן פריך האיכא לפני עור. שוב ראיתי בריטב"א בע"ז שם וז"ל והא דנזיר ואמ"ה = ואבר מן החי = שאנו חוששין לתקלה כל היכא דמצי למיעבד איסור שלא על ידינו ליתא משום לפני עור ואף על פי שאפשר שהוא מרבה באיסור על ידינו לא חיישין אבל מכל מקום אי תבע לי' בפירוש לאיסורא נהי דמשום לפני עור ליכא אכתי איסורא במלתא משום מסייע ידי עוברי עבירה כל שאנו גורמין לו לעשות איסור או להרבות באיסור וכדקיימא לן שאין מסייעין ידי ישראל בשביעית ואפילו לומר להם החזקו אסור ולא עוד אלא שאנו חייבין למחות בידו דכל ישראל ערבין זה לזה וכ"ש שאסור להם לגרום להם לעשות שום איסור או להרבות באיסור כלל וכדאמרינן בפ' שנים אוחזין דאלת"ה אכן חיותא לרועה היכי מסרינן וכדפרישנא התם עכ"ל ומדברים האלה למדנו עוד יישוב אחר לסתירת התוספ' דהיכי שלא יעשה ודאי איסור על ידינו ליכא משום ולפני עור אם אפשר לו לעשות איסור שלא על ידינו אבל בתבע בפירוש לאיסורא אסור גם בכה"ג משום מסייע ידי עוברי עבירה ולכן שם בשבת שנותן בידו או נוטל מידו אין לך ודאי איסור גדול מזה שם אסור אבל ליתן למומר נבלות בידו כל שאינו תבע בפירוש לאכול לעצמו מותר וזה קרוב להחילוק שכתבנו בין מסייע קודם עשיית האיסור למסייע בשעת עבירה עצמה. והנה כפי הנראה מדברי הריטב"א כיון דאוסר ליתן לו בידו כשתבע בפירוש לאיסורא כש"כ שאסור ליתן לתוך פיו ולפ"ז חולק על הרא"ש הנ"ל שנראה מדבריו שמתיר ליתן לתוך פי המומר דבר איסור היכא דלא קאי בתרי עברי דנהרא אכן איתא בירושלמי ר"פ ג' דדמאי בשם רבי יוחנן רופא חבר שהי' מאכיל לחולה ע"ה נותן לתוך ידו ואינו נותן לתוך פיו בדמאי אבל בודאי אפילו לתוך ידו אסור עכ"ל (ונ"ל שזהו הירושלמי שרמז עליו המג"א סי' שמ"ז ומה שכתוב שם רפ"ג דפיאה צ"ל דדמאי) הרי שהירושלמי חילק בין ליתן לתוך ידו לנותן לתוך פיו ואף על גב דאיירי בקאי בתרי עברי דנהרא מדאסר בודאי ליתן ידו ומה שהתיר בדמאי משום דבדמאי הקילו עכ"ז יש ללמוד כמו בדמאי אף על גב דלתוך ידו מותר מכ"מ לתוך פיו אסור דה"ל מאכיל בידיים כמו כן באיסור דאורייתא היכי דלא קאי בתרי עברי דנהרא אף על גב דליתן לתוך ידו מותר מכ"מ ליתן לתוך פיו אסור. והיוצא מכל זה להלכה דליתן ולהושיט איסור למי שאינו יכול להביא לו בעצמו מדאורייתא משום ולפני עור לא תתן מכשול אבל היכי דמצי להביא לעצמו אף על פי שאפשר שעל ידי שמושיט לו מרבה באיסור מותר אפילו מדרבנן אכן לסייע לו בשעת עבירה או היכא דתבע הדבר בפירוש לאיסור או ליתן לתוך פיו אסור אפילו באיסור דרבנן אפילו אם בעצמו הי' יכול להביא האיסור ובכל זה אין חילוק בין ישראל למומר. ולפ"ז בנדון השאלה להדפיס אצל מדפיס נכרי שיש לו פועלים ישראלים שעושים מלאכה בשבת ודאי אין חשש כיון שאפשר להם לעשות מלאכה בלא שיתן להם וגם אין שואלין בפירוש לעשות מלאכה בשבת דבכזה אפילו לעשות מלאכה ע"י נכרי יהי' אסור ולכן אין חשש איסור בזה. והנה לכאורה

עוד יש טעם שאין בזה משום לפני עור כיון דהוא אינו מושיט המלאכה לישראל אלא לנכרי וא"כ הוי לפני דלפני דלא חיישין כדאמרינן בע"ז (דף י"ד ע"א) ואף על גב דלישראל חשוד מוזהר גם אלפני דלפני כמש"כ התוספ' שם /ע"ז/ (דף ט"ו ע"ב) ד"ה לנכרי מכ"מ הכא דנותן המלאכה לנכרי לא מוזהר אלפני דלפני אכן באמת ז"א = זה אינו = דכל היכי שיש חשש שיבא ישראל לידי מכשול איסור מוזהר גם בזה כמו שכתב הרא"ש שם מהא דפסחים (דף מ') גבי ארבא דטבעא בחשתא דאסור לזבוני לנכרי דלמא הדר ומזבנא לישראל ע"ש ולכן מטעם לפני דלפני אין להתיר אבל מכ"מ אין חשש מטעמא דכתבנו דאין בזה משום לפני עור ולא משום מסייע בשעת עבירה כנלענ"ד: הקטן יעקב.

שו"ת כתב סופר יורה דעה סימן פג

כהן שדעתו יפה מחמד לבי חביב נפשי חתני תלמידי כבני הרבני המפואר המופלג בתורה ויראת שמים חריף ובקי שואל כהלכה כש"ת מו"ה יעקב ליב כ"ץ שטראססער נ"י בשבת תחכמוני בקהל טאב יע"א:

בסוף שבוע זו האירו מול פני דבריך הנעימים והיקרים לי מפז ונפשך היפה בשאלתך אם מותר למכור לעכו"ם לפני חגיה' שמן למאור ולבונה להקטיר ונרות ונקנים תמיד ע"י שמש שלהם בידוע שקונה כ"ז למשלחיו וכמה סוחרים בעיר א' מוכרים דברים כאלו ולא נמצא לקנות רק אצל סוחר ישראל ועלה במחשבה לפניך דקטור' להקטיר אין בו איסור מה"ד דהוא לפני דלפני כיון שאין הקונה מקטיר אלא הכומר והבאת מ"ש הרמ"א סי' קל"ט מפסקי מהר"י כ"ז דמותר למכור לעכו"ם ספרי' פסילו' שמזמר הכומר לע"ז דהוא לפני דלפני ונראה דעת רמ"א כן הוא שכל המחמיר תבוא עליו ברכה ולדינא נקיט לעיקר כפסקי מהר"י אבל נרות ושמן שמדליק המשמש הקונה איכא משו' לפני ממש אלא דהי' נרא' לך גם שמן ונרות מותר למכור לו כיון שמצוי לו לקנות במק"א דליכא משום ל"ע כבש"ס ע"ז דווקא בתרי עברי דנהרא איכא משום ל"ע והטבת לראות ברמ"א סי' קנ"א שכ' ונוהגי' להקל כסברא ראשונה כל היכא דיוכל לקנות במק"א שרי אלא דעלה ספק בלבך אפשר זה דווקא כשיוכל לקנות מנכרי אחר אבל היכא דליכא רק מוכרים ישראל'י הגם שהם מוכרים בידועי' ובלא יודעי' שיש חשש איסור בזה אפשר כה"ג אסור אלו דבריך בקיצור ונפשך איוותה לדעת דעתי בזה בקרוב האפשר ואחר עיון לפי מסת הפנאי אשיב לך תשובה מאהבה תשובה שלימה כיד ד' הטובה עלי ואשיב על ראשון ראשון וכו':

הנה בפסקי מהר"י מדמה מלתא למלתא דאמור בש"ס ע"ז י"ד בקונה למסחר מותר דהוא לפני דלפני והב"ח ומביאו הש"ך סי' קל"ט חולק על תה"ד ועיינתי בפנים והוא דחה רא'י זו מש"ס ע"ז דשם קונה למסחר ואולי לא ימכור לע"ז אבל בנדון תה"ד שידוע שימכור לכומר והחפץ עומד לכך לא הוי כלפני דלפני וכ' עוד דתה"ד בעצמו הרגיש בסי' רצ"ד במוכר לנכרי וידוע שיסרס ע"י נכרי אחר או שלוחו הו לפני דלפני ומביא רא'י מש"ס ע"ז הנ"ל ומסי'י אמנם יש לחלק דלא דמי להא דלבונה הלא הרגיש בעצמו שיש לחלק אלו דברי הב"ח ולכאורה צ"ע על התה"ד שבפסקי' מדמה בפשיטות מלתא ללבונה שבש"ס ע"ז בתה"ד כ' דיש לחלק ונלפע"ד דלא התכווין בתה"ד סי' רצ"ד לחלוקו של ב"ח אלא שם יש לחלק חילוק אחר שאין

נדון שלו דומה להאי דע"ז התם מוכר לאחד והוא ברשות הקונה ויוכל למכור לע"ז או לד"א ישראל זה כשמוכר לו יצא מרשותו ונכנס לרשות הקונה נכרי שיוכל לעשות בו כרצונו וכן במוכר ספרי' שמזמרי' בו לע"ז ברשות הקונה הוא ויוכל למכור שלא לזמר בו הגם שיודע שימכור ס"ל לתה"ד דהוי כלפני דלפני אבל במוכר בהמה לנכרי וידוע שמסרס כל מה שקונה הגם שעושה זה ע"י אחר מ"מ זה שמוכר לו הוא שקונה לסרס ונשאר שלו וברשותו רק שמעשה הסירוס נעשה ע"י אחר וע"פ נעשה לא דמי ללבונה שקונה למסחר ולכן כ' התה"ד אמנם יש לחלק דלא דמי ללבונה ולא משום חלוקו של הב"ח כנ"ל ברור בכוונתו:

והנה הרמ"א בי"ד סי' קל"ט מביא ב' דיעות דעת האוסרי' ודעת פסקי רי"ו להתיר ובא"ע סי' ה' סעי' י"ד כ' אם אין הנכרי מסרס בעצמו רק נתנו לאחר לכ"ע שרי וציין על תה"ד סי' רצ"ד בלי חולק ותמוה' לי איך כ' בפשיטות דלכ"ע שרי והרי רבים החולקים על תה"ד וביו"ד כ' והמחמיר תע"ב ובא"ע כ' בפשיטו' דמותר ולא כ' דמחמיר תע"ב והתה"ד בעצמו כ' במוכר בהמה לנכרי דיש לחלק ואפשר משום דבלא"ה רוב ראשוני' ס"ל דאין איסור סרוס כלל גבי נכרי ונקטי' להחמיר לאסור למכור לנכרי וחוששי' למיעוט האוסרי' לכן סמוך לבו של הרמ"א להקל כשאין הנכרי מסרס בעצמו כן י"ל אלא דלשון של רמ"א שכ' לכ"ע שרי לא א"ש ומהתמי' שלא הרגיש אדם בזה וצלע"ג:

ובנדון שלפנינו דנכרי הקונה הוא שליח של כומר שמקטיר לע"ז נ"ל דגם התה"ד מודה דלא דמי כלל ללבונה דבש"ס ע"ז כיון שהוא קונה בשליחות משלחו גם אם דאין שליחות לנכרי מ"מ מוכרח הוא לעשות שליחותו ולמסור לידו מה שקנה עבורו לא הוי כלפני דלפני ואין לו דמיון כלל ללבונה שקונה למסחר וגם לדינו של פסקי מהרי"ו ותה"ד אינו דומה כמובן כנ"ל ועוד הרי התה"ד סי' רצ"ד כ' שיש לחלק וכ"ש בנדון שלנו והב"ח פסק לדינא דלא כפסקי מהרי"ו כ"ש שאין לנו להקל בנדון שלנו דיש לחלק חילוק רב כמ"ש:

ועוד בה שלישית והיתה לבאר הנה בתשובת משאת בנימין ומובא בש"ך ח"מ סי' רמ"ג בלי חולק ועיי' מג"א סי' תמ"ח דנכרי לנכרי יש שליחות ובב"ש סי' ה' כ' דתה"ד חולק על המ"ב מדכ' אפי' ע"י עבדו ושפחתו דאין שליחות לנכרי וראיתי באבני מלואים שכ' דאין ראוי' מתה"ד שחולק על המ"ב אדרבא נראה דכוותי' ס"ל והוא מן מה דכ' אפשר בנכרי ג"כ אין שליח לד"ע ואפשר דכ"ש הוא דהא קיי"ל בעלמא אין שליחות לנכרי ומדכ' דאין שליח לד"ע מקו"ח דאין שליח לנכרי ולא כ' בפשיטות דאין שליחות לנכרי נראה דס"ל נכרי לנכרי יש שליחות אלא דאין שליח לד"ע לזה כ' דכ"ש הוא מישראל דאין שליחות לנכרי היינו נכרי לישראל כ"ש דאין שליח לד"ע אפי' נכרי לנכרי:

אמנם המג"א סי' תמ"ח ס"ק ד' מביא מירושלמי דנכרי לנכרי ליכא שליחות דלא כמ"ב ועיי' מל"מ פ"ב משלוחי' ושותפי' הלכ' א' שחולק על המ"ב דבירושלמי רפ"ו דדמאי ובפ"ק דתרומו' מפורש דלא כמ"ב ועיי' יו"ד סי' קס"ט אם יש שליחות לנכרי לחומר' ועיי' תשובת חו"י סי' קפ"ה שתופס לעיקר דיש שליחות

לנכרי לחומרא ואפשר נכרי לנכרי כ"ע מודי' דיש שליחות לחומרא ובסי' קס"ט בנכרי וישראל קאי ועיי':

ולכן בנדון שלנו דאין השליחות נכרי לנכרי לד"ע דהא בקנין זו ליכא עבירה ולתשוב' מ"ב ותה"ד דנכרי לנכרי יש שליחות ליכא לפני דלפני דהוא כמו שמוכרו למשלחו והוי לפני ממש ולחולקי' על המ"ב מ"מ איכא משום דיש שליחו' לנכרי לחומרא עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ולפמ"ש לעיל אפי' תימא דאין שליחות לנכרי אפי' לחומרא מ"מ כיון שבשליחות' עושה ומוכרח לקיי' רצון משלחו לא דמי ללפני דלפני איכא וודאי איסור לכן אין להקל כאן למכור לו לבונה משום דהוי לפני דלפני והיינו אם המשמש הקונה הוא שליח של הכומר אבל אם הוא שליח של העם הדרים בעיר ובעד מעותי' קונה ואין לכומר שותפו' בו ומשלחי' יכולי' לעשות בלבונה כרצונם שלא לתנו לכומר אפשר יש לדמותו לדינו של פסקי מהרי"ו אלא דהרמ"א כ' והמחמיר תע"ב וב"ח כ' דמעיקר הדין איסור וש"ך העתיקו נראה כי דעתו נוטה לב"ח לכן לא נ"ל להקל מהא טעמא דלפני דלפני הוא ועיי':

ונשובה נא ונחקורה אם יש להתיר משום דימצא לקנות במקומו אצל סוחר' ישראל' אחרי' דעוברי' ונכשלים ומוכרים ואם לא ימכור לו זה יקנה במק"א הנה במושכל ראשון נראה דאין חילוק בין ימצא לקנו' מנכרי או מישראל אחר מ"ש כיון שבלא"ה יקנה ויעשה איסור מה לי אם יקנה מישראל או מנכרי כיון שאין אנו מביאין לידי איסור ואין נותן לפניו מכשול וכן פשיט' ליה לתשוב' פני משה ח"ב סי' ק"ה בלוח בריבי' היכא דהלוה חזי דהמלוה הוי מלוה בריבי' הני דמים גופייהו לישראל אחרינא ליכא משום דלפ"ע וכו' כהאי דאמרי' פ"ק דע"ז דווקא דקאי בתרי' עברי' דנהרא וכו' אמנם במל"מ פ"ד ממלוה ולוה ה' ב' חולק על הפ"מ מסברא דשאני התם דאיסור מעשה נעשה גם אם לא הי' מושיט לו הכוס ולכן אף אם הושיט אינו עובר בל"ע אבל גבי ריבית אם לא ילוה הוא יהי' הלוה אחר עובר על ל"ע משו"ה לא נפטר גם הוא מל"ע ועוד יש לחלק ולומר דלא הותר ללוה זה ללוות דאפשר דלוה אחר יחזור בו ולא ילוה ונמצא איהי דקא מכשיל למלוה ע"כ והנה סברא ראשונה דמל"מ מ"ש דכיון דלוה אחר יעבר בל"ע לא נפטר זה מל"ע ולא ידענא להסביר מה לי אם האחר יעבור בל"ע כיון שילוה לאחר ויעבור המלוה ולוה כל מה דעובר עכשיו ע"י שילוה הוא ממנו ולא הוא גורם לו שיעבור דבלא"ה יעבור ממילא הוא הלוה זה אינו עובר בל"ע דגם בלעדו יכשל המלוה וכן בנזיר אם ישראל אחר מושיט לו מותר לזה להושיט ומ"ש עוד אולי יחזור בו הלוה ולא ילוה נראה כוונתו כיון דעושה הלוה איסור אם ילוה איכא ספק שמא יחזור בו ולא ירצה לעשות איסור ומשו"ה לא כ' המל"מ שמא יחזור המלוה ולא ירצה להלוות לאחר רק לו כיון שמלוה לו ואינו חש לאיסור ה"ה שלא ימנע מלהלוות לאחר משו' איסור רבית לכן כ' דלוה האחר יחזור בו ולא ירצה להלוות ברבי' ואפשר שכן הוא כדבריו ואין תפיסה בזה על בעל פ"מ דאמר דינא היכא שידוע שלא יחזור שעשה כן הלוה האחר כ"פ ולוה ממנו ברבית או עומד לפניו שילוה לו ברבית:

והנה המל"מ מביא ראי' לדבריו מתוס' חגיגה י"ג ע"א ד"ה אין מוסרי' ד"ת לנכרי שכ' דמשום ל"ע ליכא דנכרי שלומד תורה חייב מיתה דקמ"ל היכא דליכא משום ל"ע כגון כשנכרי אחר עמו מדכ' תוס' נכרי אחר

ולא כ' ישראל אחר ש"מ דכה"ג איכא משום ל"ע כיון שגם האחר עובר בל"ע ולפענ"ד ראי' זו בקל יש לדחות דתוס' נקיט דרך קרוב יותר דנכרי אחר מלמדו מלומר דישראל אחר מלמדו באיסור ועובר על ל"ע ולא שכיח ופשוט:

עוד מביא ראי' מש"ס ב"מ ע"ה ע"ב ערב ועדים אין עוברים אלא משום לא תשימו עליו נשך וכו' תוס' ד"ה ערב ועדי' זמנין דעברו נמי על לפ"ע כגון שלא היה מלוה בלא ערב ועדי' אבל לא תשימון פסיקא לי' וכו' אבל ל"ע זמני' דלא עבר כגון שהיה מלוה לו בלא"ה כמו במושיט לו כוס וכו' ואם היכא דמלוה אות' מעות לישראל אחר אין לזה עובר א"כ גם בלוה לא פסיק' דעובר בל"ע וע"כ דליתא, והנה לפמ"ש מל"מ בטע' שני דמסתבר יותר שמא יחזור בו הלוה קשה גם הערב והעדי' יש לחוש שמא יחזור בו המלוה והמל"מ הרגיש בעצמו בזה ונשמר מזה קודם שמביא ראי' זו וכו' בערב ועדים אם יחזור המלוה גם בערב ועדי' לא ילוה ולא אבין דלמא יחזור המלוה ולא ירצה להלוו' בלא ערב ועדים שאינו בטוח, ולא ירצה רק בערב ועדים, ויש לקיים דבריו עפמ"ש דל"ח לחזרה אלא שיתחרט לעשות איסור, משא"כ בערב ועדים ל"ח שיחזור המלוה דמשום האיסור לא ילוה כלל ומשום שיהיה בטוח יותר ל"ח שמא חוזר בו כיון שידועים שהיה רוצה להלוות בלא"ה כן י"ל, אלא לפ"ז לא הועיל בהוכחתו נגד הפני משה ומשום שמא יחזור לזה אחר ולא ירצה לעשות איסור עדיין קשה דלא פסקיה כגון דיליה לאחר ובידוע שלא יחזור שלוח כ"פ בריבית או דלוה מאחר ברבית עכשיו ואף אם הוא לא לזה ממלוה זה הא מלוה שלוח מאחר עכשיו בריבית והבן:

אלא דראי' מל"מ במח"כת י"ל דזה ודאי מילתא דלא שכיח דימצא מלוה זה לזה אחר שעובר באיסור דלא תשיך ואיסור דל"ע לכן נקיט לזה דעובר בל"ע דע"פ הרוב כן הוא וכמילתא דפסיקא הוא, אבל בערב ועדים שכיח כגון שהיה מלוה בלא"ה כמו דלא מלוה לו בלא"ה, דמלוה ולוה כ"א עוברים באיסור דשייך בי' בין מלוה ע"י ערב ועדים או מלוה בלא"ה ודייק בלשון תוס' דכ' זימני' דמלוה דוקא בערב ועדים וזמני' דמלוה בלא"ה ושניהם שווי' דשכיח זה בלא זה לכן לאו מלתא דפסיקא הוא שיעברו בל"ע, ועוד דבמלוה ג"כ לא פסיקא שיהיה עובר בל"ע כיון שיש ללוה ללוות במקום אחר מן ישראל, ואם לא ילוהו הוא ילוה מישראל אחר, ואינו עובר בל"ע אלא אם אין ללוה ללוות מישראל אחר כן הלוה כה"ג שאין למלוה ישראל אחר שילוח ממנו ברבית שפיר אמר אביי מלוה עובר בכלן לזה עובר וכו' ובלפני עור באופן דמלוה עובר בכלן כן לזה עובר אבל ערב ועדי' רק בלא תשימון כמו דמלוה ולוה באיסור דשייך בהו אבל בל"ע לא פסיקא דאפשר דמלוה ולוה עובר בל"ע והם אין עוברי' כגון שהי' מלוה בלא"ה וא"ש:

ויש לי ראי' מהימנא כי עכצ"ל בכוונת תוס' כ"א ע"ב דחיות שדחינו ראי' מל"מ והוא דקשי' לי טובא על מ"ש דלא פסיקא בערב ועדים שיהי' בל"ע אבל במלוה ולוה מלתא דפסיקא הוא לפי המבואר בב"י ורמ"א יו"ד סי' ק"ס דמותר להלוות ברבי' לצורך פ"נ ועיי' בט"ז היינו דמותר ללוה אם לא יוכל להלות מנכרי או מישראל מותר לו ללות מרשע זה שאינו רוצה להלות אלא ברבי' אבל המלוה וודאי עובר שמלוהו לו

ברבית והוא פשוט ונ"ל פשוט דמלוה עובר משום איסור ריבי' אבל בל"ע אינו עובר דמכשיל ללוה דהא הלוה אינו עושה איסור כלל דהותר לו לפ"נ וכי כן לא פסיקא איסור דל"ע במלוה כה"ג דלוה אינו איסור וצ"ע:

וע"כ צריכי' אנו לומר חדא מתרתי או דענין זה שילוה הלוה לצורך פ"נ לא שכיח משום ל"ש לא הוי מלתא פסיקא כמו בערב דשכיח זה כמו זה או דמלתא דפסיקא הוא דנקיט כל היכא דלוה עובר באיסור דשייך בי' כן המלוה והיכא דלוה עובר המלוה והלוה שניהם בל"ע ג"כ אבל ערב ועדי' איכא אופן דמלוה ולוה עוברי' בל"ע והם אין עוברי' כגון דהלוה בלא"ה ומוכרחי' דברינו וראי' מל"מ דחוי' מעיקרא ואינה חוזרת ונרא' לפענ"ד:

מאחר שדחינו ראיותיו של המל"מ בטוב טעם ועשינו סמוכי' והבאנו ראיו' לדברינו מסברא מסתבר כפשוטו של הפ"מ וגם לפי סברת מל"מ השני שיש לחוש שמא יחזור בו ולא ילוה באיסור בנדון שלפנינו דמוכרי' סוחרי' ישראלי' בכל שנה או ביודעי' ואין חשי' בזה לאיסור דל"ע או שהם שוגגי' ומוטעי' ולא ישמעו ולא יאזינו לקול הורי' לאסור ומוטב שיהי' שוגגי' וכו' א"כ ליתא לטעמא של המל"מ דוודאי יקנה מסוחרי' אחרי' ישראלי' ואם באמת אפשר כשנודע להם שיש איסור בדבר ימשכו ידיהם ולא ימכרו בוודאי חיובא איכא להודיעם ממילא לא נמצא ממי יקנה והמוכר עובר על ל"ע:

ומ"ש חתני שיי' כי איזהו ימים לפני חגם שאפשר שימצאו להם ממק"א ממוכרי' נכרי' טובא לדעתך מותר למכור להם דדומה ממש להא דמושיט בליכא עברי דנהרא מה דפשיטא לך מספקא לי' טובא דבש"ס ע"ז מתרץ כגון דאית לי' לדידי' ונ"ל דווקא כשאית לי' ואין לו טורח ליכא ל"ע דאם לא ימכור לו יקריב משלו אבל בלית לי' וצריך לקנות אפשר גם שמצוי' לו לקנות איכא ל"ע שמא לא ירצה להטריח או לא ישווה במקח עם אחר וכן משמע קצת מדמתרץ שם דקאי בתרי עברי דנהרא הא יוכל לילך בעצמו ליקח משם ודוחק דאין באפשרותו לילך לשם נראה כיון שיש לו טורח אולי לא ירצה להטריח איכא משום ל"ע אלא דרמ"א סי' קנ"א כ' אבל אם יכולי' לקנות ממק"א מותר למכור להם כ"ד ויש מחמירי', והנה יש מחמירי' שכ' הוא משום מדרבנן משום מסייע אבל ל"ע ליכא והמרדכי ס"ל דליכא איסור כלל ובמרדכי לא כ' רק ביש לו משלו ורמ"א הוסי' אם יוכל לקנות ממ"א וצל"ע וא"ל בפשיטות כן דבש"ס לא נמצא רק ביש לו ומדלא קמ"ל רבותא יותר דנפקא מני' ביוכל לקנות ממ"א משמע דווקא כשיש לו, ויש לדחות דקמ"ל דמשום הרווח' איכא גם כשיש לו ונ"ל גם הרמ"א לא אמר רק כשיוכל לקנות ממק"א היינו ממוכר אחר ובמקום שדר בו אבל כשלא נמצא במקומו וצריך לאטרוחי טובא לילך למרחקי' איכא משום ל"ע וצ"ע טובא ובנדון שלנו כיון דקונה המשמש לצורך רבי' בוודאי יהדרו ויטריחו טובא אם לא ימצא לקנות במקומם דא"א להם בלא"ה כמובן ולדעת המל"מ אם אפשר לקנות מישראל אחר דאיכא משום ל"ע גם שיש לו לקנות חוץ לעיר מנכרי' נ"ל דאסור דוודאי לא ילך למק"א כיון שימצא לקנות במקומו מישראל' שמוכרי' לו ואין חוששי' לאיסור בזה ממילא אסור למכור למי שחושש לו מחטא של ל"ע ולא כתשוב' פ"מ

אלא דכבר כתבנו דלעניית דעתינו מכרע מילתא לדינא כתשוב' פ"מ ואפי' היכא דלא נמצא לו ליקח ממקום אחר מנכרי מותר כ"ש כשיצטרף לזה כשיוכל לקנות במק"א מנכרי ובמקומו מישראל' דליכא משום לפ"ע כנלפע"ד:

ואחר שבארנו באורך כל הצורך דליכא כאן משום איסור דלפני עור דאורייתא נעיינן אם איכא איסור דרבנן משום מסייע ידי עוברי עבירה הרא"ש ותוס' פ"ק דשבת ג' והגה' מרדכי כתבו בפשיטות בשיוכל לעשות עבירה בלעדו דליכא משום לפ"ע מ"מ איסורא דרבנן איכא דאפי' קטן או"נ ב"ד מצלה"פ כ"ש גדול שלא לסייע לו וקו"ח זה לא ידענא דקטן מצווי' להפרישו ולהצילו מן האיסור אבל גדול זה שהוא עושה מדעתו ולא ישמע לו וא"א להפרישו מנ"ל דאסור לסייעו לו כיון שבלא סיעתו יעשה ויעבור ואם הרא"ש קאי בשוגג פשיטא שמצווה להפרישו כ"ש שלא יסייעוהו ולא הי' צריך לדון קו"ח דהרי בנדה ובהלכו' כלאי' סי' י"א מביא הרא"ש ירושלמי ברואה כלאי' בחבירו צריך להודיע ועיי' נב"י קמא חאו"ח סימן ל"ה, ולדעתי דבר זה דאורייתא הוא מהוכח תוכיח וגם בלא דעת נפש לא טוב וכן בדוכתא טובא בש"ס מוטב שיהי' שוגגי' ואל יהיו מזידי' ובלא"ה היכא שישמענו צריך להגיד כדי לאפרושי מאיסור שוגג ועיי' מנחות ואי הרא"ש קאי המוציא מזיד הוא וא"א למחות ע"י מנ"ל דאיכא איסור מקו"ח דמצווי' להפרישו כשאפשר להפריש להצילו מן האיסור אבל כשיעשה האיסור וא"א למנוע מנ"ל דאסור לסייעו מדרבנן וצל"ע:

והנה תוס' פ"ק דע"ז ורא"ש כתבו היכא דליכא ל"ע מותר לתת למומר הגם שידוע שיאכל וסותרו שיטתם שבפ"ק דשבת ובדרכי משה שלא נדפס אצל הטור כ' וז"ל המרדכי פ"ק דע"ז בשם ר"י שמותר להלות בגדי' לכומרי' שמזמרי' לע"ז כיון שיש להם אחרינא בלא"ה והר' אליעזר מפי' מתיר למכור להם ספרי דתם כיון שיש להם אחרינא אבל ר"ן פ"ק דע"ז אוסר להושיט איסור מדרבנן אף על גב דיוכל ליטלו בלא"ה דאסור לסייע ידי עוברי עבירה ובתוס' שם משמע כדברי המרדכי דבאפשר ליטלו מותר אפילו לישראל אבל בהג"ה ותוס' ורא"ש פ"ק דשבת משמע כדברי הר"ן עכ"ל הד"מ ועפ"ז מביא בהג"ה ב' דיעות כשיש לו משלו או יוכל לקנות במק"א יש מתירי' וציין על המרדכי ויש מחמירי' וציין על הר"ן פ"ק דע"ז ותוס' ורא"ש והג"ה פ"ק דשבת, והנה מ"ש כשיוכל לקנות במק"א יש מתירי' מזה לא כתוב במרדכי כלום אלא כשיש לו משלו מותר להלות או למכור לו אבל כשאין לו רק שאפשר לקנות ממק"א אפשר ס"ל למרדכי לסייע להקל מעליו שלא יצטרך לילך לקנות ממק"א סיוע כזה אפשר דמודה המרדכי שאסור וכן משמע מדלא כ' רבותא יותר דמותר להלות ולמכור היכא דיכול לקנות או להלות בלא"ה וכבר כתבנו מזה לעיל לענין לפ"ע דאורייתא וכ"ש שיש לומר כיון שצריך לילך לטרוח ולקנות שאסור מיהת משום מסייע וכן בתוס' ורא"ש לא אתפשט רק שמותר להושיט לו שלו היכא דליכא כמו תרי עברי דנהרא ודוקא שיוכל ליטלו בכל עת אבל היכא שיוכל לקנות לא מבואר מדברי דס"ל דמותר והרמ"א מדמה מלתא למלתא ה"ה כשיוכל לקנות ודעתו רחבה מני ים מ"מ קשה שכ' זה ע"ש המרדכי וצל"ע:

והנה הש"ך מזרע דאהרן קאתי עביד עובדא דאהרן לעשות שלום בין הראשונים דלא פליגו דתוס' רא"ש

והגה"מ פ"ק דשבת ור"ן פ"ק דע"ז דווקא לסייע לישראל אוסרי' דמצוה להפרישו אבל בנכרי ומומר דליכא מצות פרישה מותר לסייעו, והוכיח חילוק זה דאל"ה סתרו דברי הרא"ש בפ"ק דע"ז עם מ"ש פ"ק דשבת וע"כ כהנ"ל, והנה מ"ש הש"ך בנכרי ליכא מצוה להפרישו אמת נכון הדבר דאין אחריות הנכרי עליו במה שהוא מצווה להפרישו והוכח תוכיח את עמיתך וכל ישראל ערבי' זה בזה ולא עם נכרי' והר"ן בפ"ק דע"ז בוודאי רק בישראל אמר דהרי כ' משום דמצוה להפרישו אבל בנכרי ליכא איסור ועיי' מג"א סי' שמ"ב שכ' בשיטת הר"ן פ"ק וספ"ק דע"ז דלנכרי ליכא איסור לסייע וכוונתו מדכ' הר"ן משו' דמצוה להפרישו וכן בספ"ק בשם רמב"ן דמותר לעשות שותפו' עם הנכרי נראה דאפי' איסור מסייע מדרבנן ליכא ומרדכי בע"ז ג"כ אינו מתיר רק לנכרי, ויש ראי' דבנכרי ליכא משום מסייע מדקאמר ש"ס בע"ז נ"מ אי משום הרווחה או לפ"ע באית לי' משום ל"ע ליכא וקשה הא איכא איסור דרבנן דמסייע כמו משום הרווחה דאינו אלא דרבנן, וע"כ בנכרי ליכא משו' מסייע, אבל י"ל דווקא יש לו מותר אבל לא יוכל לקנות הוי מסייע יותר ועיי', אבל מ"ש ביישוב תוס' ורא"ש דכתבו דמותר לתת למומר את שלו דאין מצוה להפרישו הוא תמוה הא הוא כישראל לכל דבר, כבר עמד עליו כזה בתשובת חו"י סי' קפ"ה, ומה שהקשה עוד שם הא בריית' קתני כוס לנזיר ואמה"ח לב"נ משמע דשניהם שוויו' נכרי וישראל ונדחק, קושי' זו לא קשה מידי הא ברייתא דר"נ אמר מניין שלא יושיט כוס לנזיר ואמה"ח לב"נ דכתיב לפני עור וכו' הכי איירי מאיסור דאורייתא דל"ע ובזה שניהם שוויו' היכא דאיכא ב' עברי דנהרא ולכן נקיט שלא יושיט אבל ליתן מיד ליד ליכא לפ"ע בשני' ומשום מסייע ענין אחר איסור דרבנן הוא ומזה לא איירי ופשוט אבל קושי' ראשונה חמורה וכן כ' בדג"מ דוודאי מומר דין ישראל גמור יש לו, ומ"ש הדג"מ בכוונת ש"ך לחלק בין שוגג דצריך להפרישו ובין מזיד מלבד כי מעייל פילי וכו' בדברי הש"ך, גם לעצמינו א"א לומר בכוונת הרא"ש דבשוגג קאי כמ"ש לעיל, וגם סברא לא ידענו למה באמת א"צ להפרישו אדרבא מצוה לענשו ולעכבו כל האפשר במזיד יותר הרבה מבשוגג:

וליישב קושי' ש"ך העצומה בסתירת דברי הרא"ש ותוס' ור"י נלפענ"ד דיש לחלק בין הא דפ"ק דשבת לפ"ק דע"ז דבפ"ק דשבת העני המוציא או מניח לידו של הבעה"ב אז היא אתחלת' דעבירה כשמוציא מידו או גמרה כשמניח בידו והוא מסייע קצת בשעת עבירה הגם שאין בסיוע צורך שאפשר בלא"ה מ"מ אסור מדרבנן ודן ולמד זה מדמצווי' לקטן להפרישו כשרואי' שעושה איסור כ"ש שאין לסייע בסוף קצת כשמתחיל או גומר האיסור על ידו, אבל בנותן איסור שלו למומר הגם שידוע שיאכל מ"מ בשעת נתינה עדיין ליכא כאן שום אתחלת' דאיסור ואינו מסייע לו כלום בשעה שעושה האיסור כנ"ל והוא חילוק נכון:

ויש סיוע לזה דגרוע סיוע בשעה שעושה איסור מסייע שלא בשעה שעובר ממתני' גיטין ס"א משאלת אשה וכו' אבל לא תבור ולא תטחון וכו' רש"י מפני שאסור לסייע ידי עוברי עבירה בשעת עבירה, אבל משאלת לה נפה וכברה כיון דשלא בשעה שעושה עבירה היא, וסיימא לפי שאין מסייעי' ידי עוברי עבירה וכולן לא אמרו אלא מפני דרכי שלום, וכולם שהתירו להשאיל כלים ולשאלם שלא בשעת עבירה מפני דרכי שלום הרי מבואר דיש לחלק בין שעת עבירה לשלא בשעת עבירה דבשעת עביר' החמירו יותר

לסייע משלא בשעת עבירה, ועפ"ז א"ש מ"ש בסתירת הרא"ש, ולא תיקשי הרי גם שלא בשעת עבירה אסור לסייע ומפני דרכי שלום דווקא התירו י"ל שאני התם להשאיל כלים נפה וכברה ותנור ורחי"י או לברור ולטחון כלם סיוע שיש בה ממש הם שצריכו' לאכילה וא"א בלא"ה, וצ"ל דאפשר לה להשאיל ממק"א דאל"ה הוי לפ"ע, ומ"מ אסור משום סיוע שצריכי' לטחינה ואפיה וכדומה ולולי משום דרכי שלום גם זה אסור, וסיוע בשעת איסור דחמיר לא התירו, אבל בנותן למומר שלו ויוכל לקחו בלא"ה אין בסיוע זו צורך ותיקון ותועלת לאכילה עצמה סיוע כזו מותרת ובשעה שעושה האיסור ס"ל לרא"ש ותוס' גם סיוע כזו מקו"ח דחיוב להפרישו כשרואי' כשעושה איסור כ"ש דאסור לסייע בשעת איסור אפי' סיוע כ"ד ועיי':

וכ"ז לישראל דאיכא מצוה להפרישו כ"ש דאסור לסייע סיוע כזו הגם שאין בו צורך ותועלת אבל בנכרי שרי לתת לידו שלו דליכא מצות פרישה לגבי נכרי ואפשר לתת אמה"ח שלו לתוך פיו מותר ועיי' רש"י ע"ז נ"ה ומג"א סי' שמ"ז כ' דמרש"י נראה דאפי' בנכרי איסור לסייע ועיי' מחצית השקל שם ולמ"ש י"ל דווקא התם שמסייעו בשעה שדורך כשעובר עבירה וסיוע שיש בה ממש היא בזה ס"ל לרש"י אם הי' נכרי עושה איסור הי' אסור לסייע לו אבל היכא דליכא בסיוע תועלת הניכר וכ"ש בשעת שאינו עושה העבירה גם רש"י ס"ל דליכא משום מסייע אפי' בישראל וכ"ש בנכרי כנ"ל והבן:

ועוד פש גבן לברורי מ"ש הרא"ש בפ"ק דשבת ודן דין עצמו דיש איסור לסייע ע"ע מדמצווי' להפרישו והא מבואר דאסור לסייע ומפורש במתני' דגיטין דמשאלת הנ"ל ולפמ"ש א"ש דשם שאני דסיוע מסייע דבר לגוף הדבר והם אבות מלאכות שא"א בלא"ה משא"כ הוצא' או הכנסה לידו ועוד שם בשבת לאו מידי קעביד אלא שידו פתוחה ואינו סוגרו ולא דמי למתני' דגיטין דמעשה קעבדה לכן כ' הרא"ש ודן קו"ח מדמצווי' להפריש קטן מכ"ש דאסור לסייע בשוא"ת דגרע מרואה ושותק ועיי' סברא כזו בט"ז או"ח רס"י שכ"ח ובמג"א סי' י"ו וא"ש:

וזאת תורת העולה מדברינו בביאור השיטות לדעתנו א) שיטת תוס' ורא"ש והגה"מ דסיוע כמו בפ"ק דשבת שמסייע בשע' שעושה עבירה בתחלתה או בסופה אפי' בשוא"ת אסור לסייע לישראל דאיכא מצוה להפרישו ובנכרי דליכא מצוה להפרישו מותר אפי' לסייעו אפי' בשעה שעושה העבירה ולרש"י בע"ז נ"ה כשמסייעו לנכרי בשעה שעושה עבירה ובסיוע שיש בה תועלת בגוף הדבר אסור גם לנכרי ואפשר כ"ע מודי' לרש"י בזה ב) סיוע שלא בשע' עבירה ואין בה תועלת אפי' לישראל ומומר שרי כמו לתת לידו דבר איסור ובידוע שיאכל וכדומה וכיוצא בו אבל בסיוע שיש בה עיקר לגוף הדבר אפי' שלא בשעת עבירה אסור אם לא היכא דאיכא מפני דרכי שלום כבמתני' דגיטין ג) שיטת הר"ן דאסור לתת איסור לישראל וה"ה למומר משום דמצוה להפרישו אבל לנכרי וודאי שרי וכן נראה שהוא דעת המרדכי בע"ז שם דמותר להלות או למכור לנכרי כל מה שיש לו בלא"ה ורמ"א מוסי' אפי' אין לו רק שיוכל לקנות במק"א ועיי' תשובת חו"י סי' קפ"ה חלוקי' דיני' דווקא כשמצוי' לו ואם קונה בהקפה דווקא כשאחר יתן לו ג"כ בהקפה עיין שם באורך ורוחב פרטי דיני':

והנה הרמ"א כ' ונוהגי' להקל וש"ך מביא לשון ד"מ מטעם דמקילי' להשתתף עמהם וציין על או"ח סי' קנ"ז ונ"ל הא דכ' רמ"א וכל בע"נ יחמיר לעצמו משום שלדעתו איכא פלוגתא בי' ראשוני' גבי נכרי ג"כ ורבו האוסר' ונהגו להקל משום דמקילין להשתתף עם הנכרי ולכן כ' בעל נפש יחמיר לעצמו ולא יסמוך עכ"ז אבל לפי דעת הש"ך או לפי עניית דעתינו דבנכרי כ"ע שווי' דליכא משום מסייע ידי עוברי עבירה כה"ג נראה דאפילו בעל נפש א"צ להחמיר דאין מקום טעם להחמיר במקום דכל הדיעות שוות והיינו ביש לו משלו אבל באין לו רק שיוכל לקנות ממק"א ויש בו טורח לקנות ממק"א או שרגיל כבר לקנות אצל זה יקשה לקנות כעת ממק"א כנלפע"נד דוודאי בע"נ מחמיר לעצמו והיכא דיש לחוש לאיבה שקונה מזה תדיר ויש לחוש לאיבה ומצערנו לאחר' עיי' תשוב' חו"י הנ"ל דיש להקל דהרבה הקילו משום איבה וכ' אפשר משו"ה נהיג להקל עיין שם:

סוף דבר הכל נשמע כי מעיקר הדין אין בו נדנדוד איסור אבל להיות כי בעל נפש אתה שמע לעצתי איעצך ויהי' אלקי יעקב בעזרך ויודוך אחיך הכ"ד חותנך רבך אוה"נ מברכך באהבה רבה: פ"ב כאור בוקר ליום ו' עש"ק בא תרכ"ט:

הק' אברהם שמואל בנימין בה"ג מהרמ"ס זצ"ל:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן צה

ובדבר כניסה לטיאטער ולמואוויס הרי הוא דבר האסור ואיך שייך שיתירו לו להסיר את כובעו ולהיות בגילוי הראש ויוסיף עוד חטא על חטאו. ואם השאלה היא באחד שתקף יצרו עליו לילך לשם ולא ישמע שלא לילך, אולי טוב שיסיר כובעו ולא יהיה חלול השם משום שלא ידעו שהוא יהודי שומר תורה, היא סברא גדולה אבל רק למכוין לשם שמים, אבל כיון שרחוק לומר שאיש שתוקף יצרו עליו יכוין לשם שמים הויא כוונתו באמת רק לזלזל בעוד דבר גם באיסור גילוי הראש לכן אין להתיר לו. ידידו, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן לג

ובדבר אלו שהולכים למקום שעושין עניני פריצות כרקודים של בחורים ובתולות יחד ויש שגם הם עצמם עוברים על איסור פריצות זה אף שבשאר מצות התורה הם נזהרים והולכים מכוסים ראשיהם ביארמולקעס אם יש לומר להם שאם הולכים לשם וכ"ש אם גם הם מרקדין שיסירו היארמולקעס וילכו בגלוי הראש כדי שלא יאמרו הרואים שרקוד כזה מותר מאחר שגם שומרי תורה שאין הולכין בגילוי הראש נמי הולכין לשם ומרקדין וכשילכו בגילוי הראש לא ילמדו מהם כי יאמרו שהם רשעים ועוברין על כל איסורים, פשוט לע"ד שאין לומר להם לעבור עוד איסור אף רק איסור מנהג חשוב ככיסוי הראש אף שלדעת האומר יהיה מזה תועלת שמ"מ אין לומר לאדם שיעבור עוד איסור וגם עצם הדבר הוא טעות דאם יודעין אותו לאיש שומר שבת ומניח תפילין ומתפלל ויראו שהולך בגילוי הראש למקומות הפריצות

ילמדו גם זה שאין לחוש כשרוצים לרקד ושאר עניני פריצות גם לכיסוי הראש. ונמצא שלא יהיה התועלת אלא כשיאמרו להם שיעברו על כל מצות התורה שידעו שהם רשעים גמורים, וזה ודאי שאסור להסיתם לעבור אף איסור קל, ואדרבה החיוב לראות על כל אדם אף על עוברי עבירה שיקיימו מה שאפשר ללמדם שיקיימו אף שאין יכולים להשפיע עליהם שיקיימו כל התורה. וגם פשוט שכל עבירה שאדם עושה בפרהסיא יש בזה גם עון דחלול השם וכשיעשה רק עבירה אחת יהיה רק חלול השם בעבירה זו וכשיעבור אז עוד עבירה יהיה חלול השם ביותר ולכן ח"ו להתיר להסית לאיסורין בשביל סברות ודמיונות של עצמו שהוא למעט חלול השם. וכשיש בעיר אנשים כאלו שהם שומרי תורה וגם מכסים ראשם ומ"מ הם פרוצים ברקודים וכדומה צריך לפרסם ביותר חומר האיסור כדי שלא ילמדו מהם. ידידו, משה פיינשטיין

תכב

האם מותר להשיא אשה לאדם שהי' פורק עול

בעזה"י יום ז' דעשי"ת התשל"ב

החיים וברכה והשלו' וכמ"ס למע"כ הרה"ג המצויין בתורה ויר"ש
וכו' ... שליט"א

אחדשכת"ה

מכתבו קבלתי ... ובדבר החולה שהי' בגדר פורק עול ורפואתו
הוא לישא אשה אם מותר לו להשיא אשה אין בידי הלכה ברורה
בוה כי אע"פ שהוא אומר שיתנהג כשורה מ"מ מי יודע אם יתאפק
לשמור נדה מכיון שהורגל למלאות תאוותו בכל הדרכים.

ונראה שהכל לפי ראות עיני החכם הדן בוה. וגם אצלי נולד
איזו פעמים הספק בכעין זה ולא אדע מה אידון בו. השי"ת יאיר
עינינו בתורתו.

וזה ודאי אמת שנשיאת אשה... הוא רפואה גדולה לחולי נפש
כמש"כ הגאון יעב"ץ בסידור בדיני ליל שב"ק. ...

והנני דו"ש באמת ובתמים חפץ ביקרו וכהצלחתו ומברכו
בברכת גמר חתימה טובה.

יעקב ישראל קניבסקי

תכג

נתינת יד לאשה

בעה"ת יום ה' פ' ויק"פ התשכ"א.

לכבוד היקר שיחי.

בדבר נתינת יד לאשה, אין ספק כי הוא איסור גמור דכל קריבה
לערוה אסורה, ולהרמב"ם ז"ל בספר המצוות מצוה ל"ת שנ"נ והסמ"ג

הוא ל"ת מדאורייתא ולהרמב"ן ז"ל בהשגותיו הוא מדרבנן ועכ"פ אין בזה שום היתר ומי הוא זה שיאמר זכיתי למדרגת רב שמואל ב"ר יצחק או מדרגת עולא.

ואומרים בשם מרן החזו"א וצללה"ה שאמר שזהו בדין יהרג ואל יעבור ככל אביזריי' דעריות.

ואין נפק"מ בין נשואה לבלתי נשואה כיון שהבלתי נשואה ג"כ ערוה מחמת נדה, וגם בפנוי' ומהורה אכתי איכא איסורא מונשמרתם מכל דבר רע שלא יהרהר כו' ומי יאמר זכיתי לכי שלא יגרום לו שום הרהור כלל.

ומה שכתבת דכי אשה מגישה מקודם איכא בזה משום מלבין ברכים אם לא יתן, ה"ו לומר כן דאפילו ודאי תתבייש ברכים אין בזה שום צד היתר במה שהאחד יתבייש מחמת מניעת עבירה ואמרו חז"ל המוצא כלאים בכגדו פושטו אפילו בשוק ורב אדא ב"א קרע כרבלתא בשוקא שהי' שוה ד' מאות זוז מאשה אחת בפ' ג' דברכות.

במקרה שיהי' נמצא במצב בלתי נעים ע"י מניעת יד יכול לומר לאשה שמסתמא אינה יודעת שיש בזה איסור אבל אסור הוא ע"פ תורה"ק.

והנני דו"ש ומברכו בכל טוב ברו"ג
יעקב ישראל קניבסקי

תכד

בענין הנ"ל

בעה"י אור ליום ה' ויחי התשכ"ב.
קיבלתי מכתבו ואע"פ שמהראוי שלא להשיב, נתיישבתי להשיב הפעם בשכיל לאפרושי מאיסורא.

על מה שכתבתי דנתינת יד לערוה הוא מדאורייתא כמש"כ הרמב"ם ז"ל בספר המצות שנ"נ העתיק הכותב לשון הרמב"ם ז"ל

פכ"א מא"ב ה"ו, דהמחבק אחת מהעריות שאין לבו נוקפו עליהן כו' דמשמע שהוא מדרבנן וכתב הכותב דה"נ כשנותן בשביל הנימוס.

וזה שקר גמור, כי לא ימלט שאיש צעיר יגע באשה ולא יגרום לו שום חימום ר"ל או איזו הרגשת הנאה מעריות ר"ל וכוזכרונא שכבר רמזתי במכתבי הראשון דאין לנו ההיא דעולא בסוף קידושין בזמנינו.

על מה שכתבתי דלא שייך כלל וכלל מלכין פני האשה במה שהיא מתביישת על מניעת נתינת היד שהיא עבירה, פטפט הכותב דברים שאסור לשומען וכתב דיש כאן גדול כבוד הבריות שדוחה אפילו בקום ועשה לאיסור דרבנן כההיא דא"ח סי' י"ג במצא בשבת בכרמלית שנפסקה ציציתו.

ואסור לומר דברים הללו דהתם וכל הני דברכות י"ט היינו שאינו רוצה כלל גוף העבירה דמה שרוצה שלא להיות ערום [שזה הכבוד הבריות שם] אינו עבירה כלל, רק שעכשיו אינו מוצא בגד אחר אלא כלאים או חסר ציצית, ובוזה התירו משום כבוד הבריות איסור דרבנן.

אבל מי שרוצה ומתאוה לעשות גוף העבירה משום דבלא זה חשיב אצלו בזיון כשנמנעים מהעבירה, בזה אדרבא מצוה גדולה לביישו ככל האפשר כדי להפרישו מאיסורא ובי"ד מנדין את המזולזל ביו"ט שני [שקל משאר איסורי דרבנן] אפילו שזה חושב שהוא מצוה כגון שקברו מת ביו"ט שני כמבואר בפסחים דף נ"ב ובסנהדרין דף כ"ו וכן כל המזולזל באיזו דבר האסור מדרבנן משמתינן ליה ומבזין אותו בזיון נורא שאין עומדין בד' אמותיו ואין אוכלין עמו ואין מצרפין אותו למנין לכל דבר שבקדושה והמנהג לגרשו מבית המדרש ובי"ד יכולין להחמיר עליו שלא לקוברו והכלבים יאכלוהו ושלא למול את בניו כמבואר כ"ו ביו"ד סי' של"ד.

ואין חוששין כלל וכלל על כבוד אותו אדם שעובר על דרבנן, וזה אפילו אם עובר פ"א וכש"כ וק"ו מי שפורק ר"ל עול תורה לעבור תמיד בהפקרות על איזו איסור דרבנן שעפ"י ד"ת אילו היה יד בי"ד

תקיפה היו צריכין להזהירו בכל מיני אזהרות ואם אינו מועיל היו צריכים לרדפו עד הרמה להעמיד דין תורה תורתינו הקדושה על תילה.

אלא שבעוה"ר אין ידינו תקיפה ואנחנו בגלות אצל הפורקי עול מכל המינים והלוואי שהם לא יפריעו לנו לשמור תורתינו הקדושה, ומשום זה נמנעים מלהזכיר ומעלימים עין מכל הנעשה ועיי"ש בסוס"י של"ד.

ועכ"פ בנידון זה שהבהור יכול בוודאי למנוע את עצמו ואת האשה מעבירה [ע"י אי נתינת ידון הלא כמה שנוגע למעשה עבירה זו ידו תקיפה שיכול למנוע והאיך יעלה על הדעת שיחוש על כבודה של ארורה זו הרוצה דוקא לעשות העבירה והלא במצב זה שבידו למונעה בלי חששות של סכ"נ, היה צריך לביישה בכל מיני ביושים להפרישה מאיסור וכ"ש שהוא עצמו לא יעשה איסור ר"ל מחמת חשש של כבודו או כבודה ששניהן ראויים לקלון ולכזיון כמה שעניני תורתינו הקדושה מזולזל אצלם ר"ל ועל כבוד הכורא ב"ה שמתמעט ע"י הללו הנוהגים בהפקר וכבזוי, למצוותיו יתברך לא חסין, ורק על כבודה של אותה ארורה מופקרת חוששין, ה' ישמרנו. נא להחזיר לי מכתב זה או העתקה ממנו.

הדו"ש ומברכו שיחזיק ביראת ה' כל היום ולא יפנה להכלי שוא
יעקב ישראל קניבסקי

תכה

ע"ד טבילת אשה שיש סכנה בכניסת מים לאזנה

בעה"י יום ה' בשלח התשמ"ו

החזה"ש למע"כ הרב הגאון המפורסם ערוגת הכושם כו' כו'...
שליט"א הגאב"ד...

...אבקש ממעכ"ת טובה אחת בהיות שלפני איזה שנים שאל

רמ"א יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פז סעיף ג

הגה: ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף, הואיל ואינו רק מדרבנן. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מראית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דם.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד ב

מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר, ואבר מן החי לבני נח? ת"ל: ולפני עור לא תתן מכשול; והא הכא דכי לא יהיבין ליה שקלי איהו, וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול! הב"ע - דקאי בתרי עברי נהרא. דיקא נמי, דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן, ש"מ.

ש"ך יורה דעה סימן קנא ס"ק ו

י"א כו'. דס"ל דכי היכי דאמרינן בש"ס גבי נזיר דאסור להושיט לו כוס יין דהיינו דוקא בדקאי בתרי עברי דנהרא ה"ה הכא ויש מחמירין וסוברין דמ"מ איסור מדרבנן איכא אפילו לא הוי כמו תרי עברי דנהרא וכל זה לדעת הרב אבל לפעד"נ דלא פליגי דכ"ע מודים להמרדכי ותוס' בפ"ק דעבודת כוכבי' דבעובד כוכבי' או מומר שרי והגמ"ר ותוס' והרא"ש בפ"ק דשבת והר"ן פ"ק דעבודת כוכבים מיירי בישראל שהוא חייב להפרישו מאיסור וכדכתב הרא"ש שם דלא גרע מישראל קטן אוכל נבילות שב"ד מצווים להפרישו כ"ש ישראל גדול משא"כ בעובד כוכבי' וישראל מומר שאינו חייב להפרישו תדע שהרי כתב הרב בד"מ דדעת התוס' רפ"ק דעבודת כוכבים כדעת המרדכי שם דשרי ול' הרא"ש רפ"ק דעבודת כוכבים הוא כלשון התוס' שם א"כ לפי דעת הרב יהיו דברי הרא"ש סותרים זא"ז וכן רבינו ירוחם נתיב י"ז ריש ח"ו כתב כדברי התוס' רפ"ק דעבודת כוכבים ובנתיב י"ב ח"ג כתב כדברי התוס' רפ"ק דשבת אלא ודאי כדפי':

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שמז סעיף ד

או שפשט ידו לפניו ונטל חפץ מתוך יד חבירו העומד בפנים והוציאו לחוץ, שנמצא שהעומד בחוץ לבדו עקר והניח, הוא חייב וחבירו פטור אבל אסור.

מגן אברהם שם ס"ק ד

אבל אסור. דקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול ואם הוא מונח באופן שאם אפי' לא היה בידו הי' יכול ליטלו לא עבר אלפני עור ומ"מ איסורא דרבנן איכא דאפי' קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו כ"ש גדול שלא יסייע לו (הרא"ש) ועסי' שמ"ג ונ"ל דלעכו"ם ליכא אסור לסייע במידי דאסור לו כמו אבר מן החי אם לא דקאי בענין שאינו יכול ליטלו וכן איתא בהדיא בע"א דף ו' וכ"כ הר"ן רפ"ק דע"א וספ"ק וכ"כ התוד בקדושין דף נ"ו ע"ש, וכתבו התוס' שם דאסור להושיט למומרים דבר איסור וע' בירוש' רפ"ג דפיאה ואסור להשאיל לאדם כלי מלאכ' אם הוא חשוד לעשות מלאכה בשבת אם לא שיש לתלות שיעשה בה מלאכת היתר ודוקא בדבר המצוי אבל בדבר שאינו מצוי אסור אם לא מפני דרכי שלום ע' בגיטין ד' ס"ה

ובתו' ובע"א דף נ"ה משמע ברש"י דאפי' בעכו"ם אסור לסייעו בדבר שנצטווה ע"ש ועבי"ד סי' קנ"א ס"א
ובש"כ שם:

משנה ברורה סימן שמז ס"ק ז

פטור אבל אסור - לא משום איסור שבת אלא שמכשיל את חבירו וגורם לו להוציא חפץ או להכניסו ויש
בזה איסור תורה משום לפני עור ואם הוא מונח באופן שאם אפילו לא היה בידו היה יכול ליטלו דלא
קעבר אלפני עור מ"מ איסור דרבנן איכא דאפילו קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו כ"ש גדול שלא
יסייע לו ולמומר לעבודת כוכבים אסור להושיט ג"כ דבר איסור כמו לשאר ישראל.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן 10

הנה בדבר אם מותר להשכיר בית לשכנים עוברי דת אשר הם ישתמשו בהמים רותחין בשבת אם יש
איזה איסור על בעה"ב מלהשכיר להם. הנה מכיון שודאי ברור ששיגוג דירות אחרות שמצד איסור לפני
עור ליכא אלא שאולי יש בזה משום מסייע ידי עוברי עבירה שאסרו מדרבנן לתוס' ורא"ש ור"ן בשבת דף
ג', עיין בזה בספרי אגרות משה על יו"ד סימן ע"ב מה שכתבתי שם דלהש"ך ודגמ"ר סימן קנ"א סק"ו
ליכא איסור זה באלו שעוברים במזיד ובארתי דבריהם בטעם נכון ורק שלהמג"א סימן שמ"ז סק"ד יש
איסור זה גם לישראל מומר, אבל בארתי שהוא דוקא בנותן לו הדבר לעבור בו העבירה אבל כשהוא גם
להיתר ליכא איסור זה דאל"כ היה לן לאסור מלמכור קדרות לבשל לעוברי עבירה משום דהרי יבשל בהן
גם בשבת וכדומה בכל דברים אף של היתר, וגם הארכתי שם לבאר שאף בליכא אחר נוטה יותר שאין
לאסור, עכ"פ ביש מקום אחר שהוא רק מצד איסור מסייע ודאי אין לאסור בכה"ג.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן לה

אבל בעובדא זו הרי הקבלן הוא ישראל שאסור לכו"ע ליתן לקבלן ישראל חשוד לבנות ע"י שכירי יום
בשבת, אבל מסתבר דמצד איסור שבת שעליו הרי גם בקבלן ישראל חשוד לא עבר בעה"ב כיון שאין
הפועלים שכורים לו ואין המלאכה שלו ואין יודע כלל מעסק הפועלים, ורק החומר בישראל הוא מדין לפני
עור, ובהתנה והבטיח שלא יבנה בשבת אפשר לא עבר שוב אלפנ"ע מאחר דלא היה להו לחשוב שיעבור
על תנאו כפי שהחזיקוהו שיש להאמינו שהיה ודאי טעם להאמינו וכהא דלפני דלפני לא מפקדין שבע"ז
דף כ"א שפירושו לכולי האי לא חיישין עיין שם ברש"י ותוספות ואף אם נימא שעבר אלפנ"ע שהו"ל
לאסוקי אדעתיה שיעבור על תנאו נמי לא מצינו שאסור בדיעבד מלדור שם בשביל לפנ"ע, ואם היה נשכר
אצל אחרים שגם בלא בית שלהם היה עושה האיסור הרי ליכא לפנ"ע ממש אלא האיסור שכתבו
התוספות שבת ריש דף ג' שמדרבנן אסור משום שחייב להפרישו מאיסור שהש"ך יו"ד סימן קנ"א סק"ו
סובר שבישראל מומר במזיד ליכא איסור זה והדגמ"ר הסכים לו ולהמג"א סימן שמ"ז סק"ד אסור ולכן

למעשה נראה ברור שאין חיוב למע"כ ולהשני השומר שבת למכור ורשאים לדור שם כי אף שהוא עבד בשכירי יום הרי רק לו אסור ולאחרים מותר בכדי שיעשו.

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן פז אות א

אם איכא לפני עור בסדור קדושין דחייבי לאוין ובאשה שאינה יכולה ליטרה, ודאינשי שלא ישמרו איסור נדה, ואיסור הברכה בקדושין דחייבי לאוין וכו'.

ויישר כחו דכתר"ה על שכתב לי לעיין בשו"ת משיב דבר להנצי"ב זצ"ל ח"ב סימן ל"ב שהתיר לאלו שפרנסתם בשדכנות לשדך גם לעוברין על איסור נדה שא"כ גם להיות עדים ולסדר קידושין יש להתיר שהוא ג"כ בשכר, ולתוס' ע"ז ו' ע"ב ד"ה מנין והרא"ש ע"ז פ"א סי' ב' מתיר אפילו בחנם כיון שאינו כתרי עברי דנהרא ולא בשעת מעשה עבירה. אבל אולי יש להחשיב סדור קידושין וחופה כבשעת מעשה ואולי הוא גם כנתינה לתוך פיו כדכתבתי בהערה בחי' ליבמות שם שהיה שייך לאסור, אך יותר נראה דהוא רק כמקרב לו האיסור שאין להחמיר יותר מלשדך. **וגם לדינא הא איכא שיטת הש"ך ביו"ד סימן קנ"א סק"ו שליכא איסור מסייע לעוברי עבירה במומרי**ן וביאר בדג"מ טעמו דכיון דכתב הרא"ש בריש פ"ק דשבת דהוא משום דלא גרע מקטן אוכל נבלות שחייבין להפריש וכ"ש ישראל גדול, הוא רק בישראל גדול דומיא דקטן שהוא בשוגג אבל במומר דהוא במזיד ליכא האיסור, ומסיק דאף אם אינו מומר ממש אלא דהוא לעבור עתה במזיד שלכן כשליכא לאו דלפנ"ע כגון שיעברו בכל אופן ליכא איסור דסיוע וזהו טעם גדול שיש לצרפו להתיר, וכדנהגין הרבנים שברוב ערי אמעריקא להקל שלא היה אפשר לקבל שום משרת רבנות אם יאמרו שלא יסדרו קידושין לאלו שלא ישמרו הלכות נדה ואף כשלא אמר להם וקבלוהו כשאח"כ לא ירצה לסדר קידושין לאלו יסלקוהו, אבל מצד תשובת משיב דבר לבד במה שמתיר לשדכנים היה שייך לאסור בסדור קידושין.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן כח אות כב

אם צריך להשתדל בתיקון עירובין כדי להציל מחללי שבת בפרהסיא מאיסור

והתיקון שיש בעירוב למחללי שבת במזיד בפרהסיא, הרי פליגי תנאי בזה. דלרשב"ג הא אין צורך, דהא אמר בפ"ה דמעשר שני מ"א שאין מציינין על ערלה ונטע רבעי בשאר שני שבוע דהלעיטהו לרשע וימות (ב"ק ס"ט ע"א), ובירושלמי דמאי פ"ג ה"ה איתא שגם ר' יוסי סובר כן, ומשמע שהלכה כן, דהא הלכה כרשב"ג במשנתינו. וגם הא רוב המחללין שבת הם כופרין בכל התורה כולה, שאולי כו"ע מודו שליכא חיוב ואף לא מצווה להשתדל לתקן עירובין בשבילם. אך שאולי בשביל אלו שאין יודעין כלום, דרשעותן ואף הכפירה שלהן בא להם מצד שחנכום כן אבותיהם הרשעים, יש איזה מעלה ואולי גם מצווה לתקן עירובין, שלא יעברו גם על איסור הוצאה שבידינו למנוע אותו בתיקון העירובין, מאחר שיש לדון כשוגג. אף שאינו שוגג ממש, דאף שאביו חנכו לרשעותו ולכפירתו, הא עכ"פ רואה ויודע משומרי תורה ומצוות,

וידוע שאיכא גדולים ובעלי דעת וחכמה יותר מאביו, שלכן נוטה יותר לומר שליכא חיוב למונעו מעבירה. ובפרט להש"ך יו"ד סימן קנ"א סק"ו, להדגמ"ר שביאר טעמו ומשמע שהסכים עמו לדינא, דהא משמע שמתירין למכור דברים אסורים לכל ישראל מומר, אפילו לבן המומר כשיכול לקנות במקום אחר.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן נד

ולהשתתף עם מחלל שבת בעסק שיהיה פתוח בשבת אף שאותו העסק הוא בערבון מוגבל (קארפאריישן לימיטעד) ואין אחריות הפסד על השותף, אלא על הממון המשותף, מכל מקום אין מקום להתיר שותפות זו מטעם זה. אבל אם הוא צורך גדול יכול לעשות כדין שותפות עם עכו"ם. והנני ידידו, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן יג אות א

הנה בדבר שבא לאחד שותפו במסחרו, והוא אינו שומר תורה, שמדרך הנימוס שנותנים לאכול ולשתות. ולפעמים הוא הזמן שצריכים לאכול וביתו רחוק, או שהוא מעיר אחרת, שהוא עוד גרוע מדרך הנימוס. לכאורה הא יש כאן איסור לפני עיוור, בין מצד איסור אכילת פת בלא נטילת ידיים, ובין מצד שיאכל בלא ברכה, אם יתן להם ולא יאמר להם שצריך ליטול ידיים ולברך, ומוכרח לומר להם זה קודם שיתן להם. אבל הנידון הוא באם אמר לו, שאם רוצה שיאכל וישתה אצלו יניחהו לעשות כרצונו, ולא יטיל עליו דיני התורה אם יתן לו, שא"כ אינו יכול ליתן לו שום דבר אכילה ושתיה. וגם הא לא יחשבהו לאין לו נימוס דרך ארץ של המדינה ושותפים, מאחר שהוא אסור בזה.

הנה נראה דלהרשותו ליקח בעצמו מה שירצה לאכול ולשתות, ליכא איסור, אף שהיה יכול לעכבו מליקח כשלא היה נותן לו רשות. דלעכב מלעשות איסור מסתבר שהוא מחיוב מצוות הוכח תוכיח, שאם ידוע שלא יקבל, פטור, אף כשהוא איסור דאורייתא. וכשאמר לו שלא ישמע לו ולא יאמר לו כלום הוא עוד יותר מנזיפה. ולכן אם אמר לשותפו שאסור לו ליתן לו דבר אוכל ומשקה, מאחר שהוא אינו רוצה לברך, סגי בכך. ואינו מחוייב לעכבו, אף רק בזה שלא יתן לו רשות ליקח מצד דין הממון שהוא שלו, כיוון שמדרך השותפין שאין מקפידין ע"ז, ואדרבה עוד עושין הרבה טירחא והשתדלות להאכיל השותף כשבא אצלו, וכ"ש שיניחנו ליקח בעצמו. ולא שייך שיאסור על שותפו לקחת האוכל מצד דיני ממון, משום הקפידא דאינו רוצה ליתן לו בשביל חיוב ברכה, מאחר שבעצם הא אינו מקפיד מצד ענין הממון. וכ"ש כשידוע לו שלא ישגיח על דבריו ויעבור, אם נימא דקפידתו הוויא קפידא לדיני ממון, הא יגרום לו עוד איסור גזל, ולכן אין לו להקפיד להחשיב גזל בשביל זה.

ואם אפשר לצאת מזה פירוד וביטול השותפות, והוא צריך לשותפות זו, שנמצא שהוא לו הפסד ממון, מסתבר שאין עליו להחמיר בזה. דהפסד ממון הלא הוא גרע מנזיפה, דלר' יוחנן בערכין דף ט"ז ע"ב, ליכא שוב חיוב תוכחה. ולא משמע שיפלו בהפסד ממון רב ושמואל עליו. שלכן אף אם נפסוק הלכה עד הכאה כרב, דכן פסק הרמב"ם פ"ו מדעות ה"ז, אין עליו חיוב בהפסד ממון. וכ"ש לפוסקים עד נזיפה כר'

יוחנן, ככלל דבכל הש"ס, רב ור' יוחנן, ושמואל ור' יוחנן, הלכה כר' יוחנן. וכדפסק הסמ"ג במ"ע י"א בפשיטות מהאי טעמא, וכתב על הרמב"ם שלא נתברר טעמו, על מה שפסק כרב נגד ר' יוחנן. ומש"כ הכ"מ משום דאין למיפסק כבן עזאי נגד ר' אליעזר ור' יהושע רבותיו, הוא דבר תמוה. דהיכא דאמוראי פליגי נמי באותה המחלוקת של התנאי, יש לן למיזל רק בתר האמוראי. וגם מ"ט לעניין שאין לפסוק כבן עזאי נגד ר"א ור' יהושע בטלו דברי ר' יוחנן שסובר כבן עזאי, ולעניין שאין לפסוק הלכה כר"א נגד ר' יהושע, העדיף הכלל שהלכה כרב באיסורי, לפסוק כר"א, וכדהקשה עליו זה הלח"מ עיין שם. וגם הכ"מ עצמו כתב שהוא טעם דחוק לתרץ הרמב"ם. וגם תירוץ הלח"מ, שהוא משום דלרמב"ם לא דייק קרא כוותיה דר' יוחנן אף על גב דשני ליה, וודאי הוא טעם דחוק, דמאחר דלבן עזאי ניחא תירוץ זה, איך שייך לומר דלרמב"ם לא ניחא ליה. וגם הא לא פסק גם כשמואל דהוא כר' יהושע, אף דעל שמואל לא הקשה הגמ' כלום. והטעם שלא הקשו עליו הוא משום דלא דריש לדינא קראי אחריני, אלא מה שנאמר בקרא קמא דויחר אף שאול, ולא דריש קרא בתרא, כדכתבו התוס' ד"ה ומאן דאמר.

בהקדש שכי במקדש וכיון שכן שפיר יכול אדם לסמוך בזה על מצותו. והרי אפי' בכתמים אמרו זש"ס דכיון שהוא מדרבנן לא אמרו זה חכמים להחמיר אלא להקל אפי' שהוא כעין דש"ל. וכן אמרו הלכה כדברי המיקל בזה. קו"ח כאן דמנינו גם לדברי החמול כמה קולות דבזמ"ה בנא"ה יכולין למכור אפי' בשדות צי שיקרא וכוונתו לזה ולפי דיוקן אדם לסמוך בזה על סברתו שג"ל להקל לפעמים. והנה האמת אגיד שלדעתי צנין ציהמד"ר הישן אך צו כלל דין צהכ"ס שאין שם צהכ"ס עליו ולא נעשה אלא ללמוד בחובו חורה ולכן שם צהמד"ר עליו ואוכלין שם ושוחין שם ונעשין שם והוא דמחפלין צו צימות החורף אינו רק צמקרה כשהוא קר מאוד להחפלין צהכ"ס הולכין שמה צמקרה להחפלין מפני הקור. אבל אין שם צהכ"ס עליו רק שם צהמד"ר ולפי דעתי צהמד"ר לא נאמרו דינים הללו שיהי עליו שם קדושה לענין שיהי אסור למוכרו ושאר דברים הנאמרים צדיני צהכ"ס. וכ"ה אמתי הרי מנינו צהמד"ר עוד יותר גדול מצהכ"ס שהרי מצהכ"ס מותר לעשות צהמד"ר אבל מצהמד"ר אסור לעשות צהכ"ס כמצואר צה"ה סי' קי"ג ע"ה אי' מ"מ גר"ה דהוא דוקא לענין זה אבל לענין שאר דברים שישן צהכ"ס אין צהמד"ר ועם החליק הוא דהיי דקדושה צהמד"ר גדולה מקדושה צהכ"ס משום דמלת ת"ת עדיפה ממלת חפ"ה. אבל מלת ת"ת הוא רק מלוח דיחיד. ללא מנינו שיהי ת"ת צפי עשרה ואפי' יחיד העוסק בחורה שכינה שריה עמו. משא"כ מלת חפ"ה שהוא צהכ"ס צפי דוקא שיהי ע"כרה ופחות מעשרה אין אומרים לא קדושה ולא צרכו ולא קורין בחורה וכל הכן דברים דהצ"ה צמשה צמ"ה מגלה לכן כיון שהוא דוקא צדיני החמירי צה חכמ"ל לענין כמה דברים שאינה נמכרת על קדושה קלה. וכן לענין המצואר צ"ה קי"צ דאין סותרין אוח"ה רק צאופן המצואר שם שכבר צנו אחרת. אבל צהמד"ר ג"ל דיעו רק לענין חדר שתוקות קורין צה שלא מנינו כלל שיהי אסור בכל הדברים צהכ"ס אסור. והנו רוחים דאכולין ושוחין שם ומעשין צה. אמת הדברים שראיתי צפרמ"ג צא"ה סי' קי"ה סק"ה שכתב דע צהמד"ר דינו לענין סחירה כמו צהכ"ס וכ"ה עיי"ש אבל לפענין אין דבריו מוכרחים דשאני צהכ"ס דהוא רק לרבים ולא משכחה לה צפחות משע"ה. אבל צהמד"ר דעיקרו על חורה אף שהוא מלוח גדולה מ"מ כיון דלא צפי צה עשרה אין צה כל הכן דינים שישן צהכ"ס. וראי' לדבר שהרי לא מנינו כלל אסור שיהי אדם אסור לסחור סוכתו צא"ן לו סוכה אחרת או שיהי אדם אסור למכור שופר שלו מטעם פשיעה וע"ה ג"ל כ"ה דאפי' שכן מלוח גמורות מדאורייתא מ"מ כיון שהם מלוח על כל יחוד ויחוד ולא נאמר דוקא צמשה לא החמירו צהם בכל הכן דברים שמתמירין צהכ"ס שהוא רק צדיני וקדרי דצי שוחפי לא קריירא ולא חמימה. אבל במלות דלא צפי צה עשרה לא החמירו. ואי"כ כ"ה צהמד"ר דמלוח ת"ת אין הלוק צין יחיד לעשרה לית צי כל הני חומרות ושפיר רשאין לסחור לנור"ה:

ועוד נראה דהך דינא דאין לסחור הישן עד שיצנו החדש הוא דוקא שלא צהכ"ס אפי' צהכ"ס אלא ע"י הסכמתם ש"ד דכיון שיכולין למוכרו אפי' למשחי צי שוכרה. כ"ה דיכולין לסחור וכן משמע מדברי הש"ה הר"ה כלל ה' המוצא צדכ"ב צב"י סי' קי"ג. מה אמר סוף כל סוף הצ"ה צעלום אין להם להסכים לסחור עד שיצנו החדש. לדעתי זה אינו דכיון שהם רואים שהוא לעונת הקהל שיסחרו מקודם הישן ואח"כ יצנו החדש שיהי יכולים ליקח מעלים ואצנים של הישן ליתן צבנין החדש שפיר רשאים להסכים וממילא כיון שמתכוננים הם שצ' ליכא איסורא צי כלל. וגם יפה כתב מעכ"ה שרי יש להם מקום להחפלין וגם על ללמוד חורה רואים ליתן מקום קודם הסחירה. לכן גם אינו מסכים עם מעכ"ה להחיר על אופנים שכתב מעכ"ה ג"י:

ומש"כ מעכ"ה עוד משום דברי החת"ם צהא"ה סימן ל"ה להקפיד על מכירה לעכו"ם משום שמה יעשה צה בעכו"ם אחר השמיש ציון ויהי חוב"ש. הנה לדעתי המעין צהת"ם יראה שהוא מייירי צלה הסכמת ז' עובי העיר צהא"ה אבל בהסכמתם ש"ד. וגם גוף הענין של חוב"ש מפני שהעכו"ם מקפידין

אינו נכנס כ"כ ללצ דמה לנו ולהם. והנה דהמג"ה כתב כן לענין צנין צשבת הבו דלא להוסיף עלה. ולפי הגר"ה צגס החת"ם לא צ"ה צן אלא מפני שהרצ של אותו מקום אסור ור"ה להחזיק צדעמו למען השלום כידוע הדרך של גאונים ודיוקים להחזיק תמיד בצורה אחרת. אבל צממו נ"ד גם להח"ס מותר אי מטעם זה אי מטעמים שכתב מעכ"ה. קילור הדבר דעתי נועה להוראת מעכ"ה לצסוף להחיר גם הסחירה לאחר שיהי נתחל צנין צהמד"ר החדש:

(ב) ואשר שאל עוד צהחד שיש לו חומשים מחורגמים צל"ה ויש עליהן ציאור צגופן שלהן וצביאור ה"ל גר"ה מפורש שהוא מאפיקורם אס יש לשורפם:

לדעתי עדיף עפי לגונם דכיון לקבור צקרקע להשימם צה"ה חייב צמצואר ציו"ד סימן ר"פ דעל שריפה יש מ"מ חשש משום שריפה השמות הנדפסים צהחומש וכמדותה לי ש"כ צש"ה ד"ה שיש לו קבלה מחותנו גהאון ר"פ ז"ל וצפרע שלא נוכל להחליע שהוא אפיקורם אולי משנה הוא. וגם העכו"ם המדפים מעשה קוף צעלמה ע"ד. ולכן דעתי רק לגונם:

(ג) ואשר הקשה על הח"ה צה' פסח כלל קי"ה שכתב דמונטלחק לריך לצערו ואסור להשכחותו. שהרי כיון שערצו צו מייני צבעונים ואינו ראוי לאכילה הרי כתב צעלמו לעיל דמותה להשכחותו, לא ידעתי מה זה קוי שהרי אין אנו יודעים מה הוא, ואפשר דראוי לאכילה ע"י הדחק כמו דם ושק"ים שמצואר צרש"י ע"ה וצמשה סוף מכוח שגפשו של אדם קלה צהם ומ"מ הוי ראוי לאכילה דמ"מ אינו נפסל לגמרי מאכילת אדם כמו כן אפשר הוא המונטלחק אף לאחר שערצו צו מייני צבעונים וכן מה שמוכרים גם הח"ה מייני צבעונים צהשע"מ אפשר גם משום לא פלוג ואפשר שיש מיינים שראויים לאכילה ע"י הדחק. ואני מורה וצא צדצר שאני יודע צבדואחי נפסל מאכילת אדם שא"ל למכור אותו ואם נפסל קודם פסח די שיהי אינו ראוי לאכילת אדם ואם נפסל צהוך הפסח צענין שיהי נפסל מאכילת כלל [וכה דלפר חמ"ן אסור צמצואר צש"ע סי' תמ"ה אף דנפסל מאכילת כלל היינו רק לאכלו אבל להשכחותו מותר. ומ"מ נ"ע הו צהנאח הוא אסור ואי"כ אסור למכור] ודענאטוריעטען שפירעום ג"ל דאסור אף להשכחותו דחשוב ראוי לשחית על ידי הדחק דכמה ערלים שוחין אותו וכמדותה צש"ה נעט שורק לא כתב כן ולא נפתינו עתה לענין צדצה, שאין הזמן גרמא. ואסויים צצרכה יתצרך צכל בצרכות כמות נפשו ונפש ידיו גיסו דו"ש וש"ה:

סעמיהאלי ונ"י תרפ"ז לפ"ק.

שמעון גרינפעלד

סימן קיז.

לכבוד תלמידי המופלג חר"ש כ"ה יעקב חזקן ענגעל ג"י בק"ק פאקאי יצ"א.

על דבר שאלתך צכלי הנקרא אטאמאט שנתחדש צעתים הללו שמתחין אותו צחון צרה"ר ומשימין צחובה ליקערליך ועשאקאלאד והוא נעשה על אופן זה שמי שמשליך צחובה מטעם הנק"ב צעד הליקערליך או העשאקאלאד יכול לפתוח חייבה קטנה ויכול ליקח הסחורה צעד המטעם. דעתה השאלה כיון שהיא עומדת צחון גם צש"ק ויצאו אנשים עכו"ם או ישראלים דלא מעלי ויקחו הליקערליך או העשאקאלאד וישליכו שם המטעם גם צשבת אס אין כאן להישראל צעל האטאמאט ה"ל אסור של מו"מ צשבת. עכ"ה הלכה למעשה כי לאצין ישנו צלי ה"ל:

וחור"ד לחלק צזה צין אס הכלי ה"ל עומדת צרה"ר לגמרי או עומדת צהלר או צחות של ישראל והוא על אופן זה, א) דאם הכלי עומדת צרה"ר ג"ל להחיר ומשום דאין כאן מקום ויסוד לאסור דכיון דמצואר צשבת דף ח"י גצי פלוגתא דב"ש וצ"ה דקו"ל כוחייהו דמותה לפרוש מלודה מצע"י אף שצדים צשבת.

וכן מותר לתת למר לחון היורה להיות נצטב בשבת והרצה מלאכות הדומה לה. והפעם דהמלאכה נעשה בשבת מעלמו ממילא והעפ"י שבוטא עשה פעולה לזב מע"ש מי"מ מותר חף שכל המלאכות הללו הם דאורייתא. ח"כ כ"ש צמ"מ הנעשה בשבת ממילא וודאי מותר חף שהוא עשה פעולה לזב מע"ש. אך לכאורה הרי מצוה דלמכור לזכרי או להטעמו ג"כ צ"ה מחירין ומצוה שם במשנה שאח"כ דצ"ה מחירין עם השמש והיינו קודם השקיעה וכמו שפירש"י והרע"ב אזל לאחר שקב"ה חסור כמע"כ החוס. וצ"ה הרי העכו"ם לוקח לאחר שקב"ה בשבת עלמו וא"כ יש לכאורה מקום לאסור. אמנם נראה דמי"מ מותר צ"ה דלא מצע"י למכ שכתבו החוס' בטעם החיסור משום דנראה כשליחו ח"כ כ"ו שייך בהם הישראל מוסר לו החפץ בשבת. אכן צדון האטמאט שאין הישראל עושה שום דבר ואינו יודע כלל אימת נטל הגוי החפץ לא שייך כלל מחזי כשליחו וצוודאי מותר. אלא אפי' לדעת הרמב"ם צפ"י מה' שבת שכתב השי"ע צסי ר"צ דבריו דיש השג מ"ע דשטרואין שבעכו"ם ולא עם חפץ של ישראל בשבת יאמרו שהישראל מכר לו בשבת. זה שייך דוקא כשהוא יולא מצית או מהלך הישראל וחפץ של ישראל צידו. אזל כאלו שהאטמאט עומד בחוץ צרה"ר והעכו"ם אינו יולא מצית ישראל כלל עם החפץ ובהי דגם הכלי ה"ל נחשב רשות ישראל כדמוכח צפ"ק דצ"ה וצ"ה פ' הספינה דהא דכליו של אדם קונה לו הוא מטעם האר. מי"מ כאלו כ"ע יודעין שלא מסר לו הישראל החפץ כלל בשבת רק מעלמו נטלו. והכל יודעין שאין הישראל עומד בתוך פנימית הכלי למכור או למכור לו החפץ נמלא שאין שייך כלל מ"ע ודאי דמותר אליבא דכ"ע. ונראה עוד דאפי' למכ שכתב חתמו רעק"א סי' קנ"ט חס מותר לקנות בחול שיחול הקנין בשבת [המשל צה חס יש לייטאליאן שמוכרים אח"כ דבר והובגל לייטאליאן על שבת. ומתחלה נוחים אפפערטין ובשבת פותחין השרים האפפערטין ומחליטין למי ליתן הדבר הנמכר חס מותר לישראל לתת אפערט עם קאוליאן קודם השבת. או אפשר דאסור כיון שהשרים מחליטין המקח בשבת] ומשמע צסוף קשוצתו דמסיק לאסור. ומורי מהר"ם שיק חש לדבריו לענין ע"פ שחל בשבת שלא לכתוב בהשע"מ שהקנין מתחיל בשבת מכח דברי בגי רעק"א ה"ל. וא"כ לכאף מוכח מדצריהם דמקח וממכר הנעשה מאליו בשבת שלא ע"י מעשה ישראל בשבת כלל ג"כ אסור [ולקמן ח"כ אבאר דעתו חף צדון של הגרע"א להחיר צראיות ובעטמים נכונים] אמנם נראה דאפי' לפי דצריהם יש להחיר צ"ה דשאני כהם שמתחלה כשנותן הישראל האפפערט יודע שיוגמר במקח בשבת. ולכן ס"ל דהו כמוכר או קונה בשבת ואות צ"ה משום מי"מ דאסורו משום גזירת כתיבה. אזל צ"ה שכתמשים הישראל באיקעולין והעטאקאלאד צהכלי אינו קוצב כלל זמן על שבת ואין הישראל יודע כלל חס יוצא העכו"ם לקנות בשבת או בחול צוודאי אין שום איסור לפישראל להניח בחוץ הכלי החפלים והעכו"ם יקנה אימת שיראה ומותר גם לדצריהם :

איברא שגם צדון של הגרע"א ה"ל שגראה מסקנת דבריו לאסור גם צה חף לצי שלם והי י"ל להחיר. דמה צין צז לנותן חיעים צרהיים של מים צע"ש שהם נעחנים כל השבת ואין איסור צדצר אלא להד דעכ מטעם שהקול נשמע ואושא מילתא הא לאכ"כ לכ"ע מותר. וכצר כחצתי צזה צמק"א להוכיח מה דנדון של הגרע"א מותר הוא. והנה אח"כ ראיתי צסי דצרי חיים להגי מהר"י אויערבאך ז"ל צסוף חו"ד נדפס שם קונטרס הנקרא צסם מים חיים והוא מאצבי המתצר ה"ל שחי גאון ושמו ר' חיים זצ"ל [צצל המתצר סי' דצרי משפט על החו"מ] וצסי ר' זמח כן על הגרע"א מה הו דעהו להסתפק לאסור. ומדחה ראיות הגרע"א מהל דימתא גצבי אלה אחרת מתקנין לכ"ג דפלפל בגמי חף הו עושין אליבא דר"י ולא קאמר דהי מקדש אשכ צעיוכ"פ שיחולו הקדושין לכשתמות חצרתה ציוכ"פ ועכ"ה כיון דהקדושין חלין ציוכ"פ אסור ע"י"ש שזח חוקן ראיות הגרע"א לאסור. והוא מדחה או מצום דכיון שהאשה יכולה לחזור צה ח"כ אין זו ענה דשמא תחזור צה האשה. או משום דצבי ויה"כ צע"י שתחי דוקא ציתו ע"י ציואה וכניסה וכניסה ח"א להיות ציוכ"פ. והנה שם צסי דצרי חיים

3) ואם הכלי עומדת צחצר ומכ"ש חס עומדת צחנות של ישראל. י"ל להחמיר עפ"י המצוה צסי ר"צ וצסי שכי"ה דעכו"ם היולא מרשות ישראל וחפץ צידו. יש לאסור דשייך מ"ע שיאמרו שהישראל מכר לו בשבת. והגם שלכאף הו מקום להחיר חף צככ"ג משום שהרי נראה שמקור דין זה שכתב הרמב"ם צפ"י מה' שבת דאסור מטעם מ"ע ילא לו מהגמי דשבת דקנן גצבי לא ימכור לעכו"ם צע"ש ולא יטענונו ולא יגצוהו אלא צכדי שיצא העכו"ם לציתו מצע"י דצרי צ"ש וצ"ה מחירין עם השמש. ויש לדיוק מהל דגם לצ"ה דמתירין עכ"פ רייך העכו"ם ללא מרשות ישראל מצע"י דהיינו קודם ציואת השמש הא לאחר ששקעב החמה גם לצ"ה אסור. ומה מוכח דלכ"ע אסור לעכו"ם ללא בשבת מרשות ישראל וחפץ של ישראל צידו צהו טעמו של הרמב"ם. וא"כ כיון דעיקר הוכחה שלו הוא מהחם ח"כ הרי צמטנה לא נאמר רק למכור או לטעון או להגביה וי"ל דהיינו דוקא צעשה הישראל אח"כ מעשה אז אסור בשבת אזל צכמו י"ד שאין הישראל עושה שום מעשה בשבת רק העכו"ם צעלמו נטל החפץ ואין הישראל עומד שם כלל ואינו עושה שום פעולה לזב בשבת צככ"ג לא גזרו כלל לאסור משום מ"ע. ורא"י לצכרי זו דאל"כ מ"ע לא אסרו לתת צרהיים של מים צע"ש משום מ"ע שברואה שנטמאים החיעים צרהיים בשבת יאמרו שהישראל נותנס שם בשבת. וכן צככ"ג צפותקין מים לגינה מע"ש אמאי לא אסרו משום שברואה המים צדים יאמרו שהישראל פתחם בשבת. ח"י דלא אסרו משום מ"ע אלא היכא שהישראל מסייע לזב בשבת עלמו אזל כל שהישראל

אינו עושה כלום בשבת לא אסרו משום מ"ע. ומילאחי עוד ראי נכונה לסדרי זו ממה דמבואר בח"מ סי' סע"י מ"ב בכליו שנשנו צמים שאסור לנגס בשבת צמחה משום מ"ע שהרואה יאמר שצבסם בשבת. ומבואר שם בשיעור ומקור הדבר הוא מתשי הרש"י דאם הצבדים ה"ו מונחים בחצר להחייב מש"ע מותר להניחם שיהיו שם גם בשבת ולא גזרו משום מ"ע שיאמרו שצבסם בשבת. ועכ"מ דכיוון עממא משום דכיון שאינו עושה שום פעולה בשבת עלמנו לא אסרו משום מ"ע. וא"כ ה"ד צדוק האטמאמט כ"ל כיון שבישראל אינו עושה שום פעולה בשבת מותר וליה ז"י משום מ"ע ומדוקדק ביטב לשון המשנה לא ימכור ולא יטעון ולא יגזיב דכחולבו קצביד ישראל איזה משעה זכא אסרו ב"ש ואף ל"ב אסור. אבל אם אינו מוכר ולא מגזיב ולא מטעין אף בשבת עלמנו ליה לן כה. [וצבסרזא זו שכתבנו לחלק דצאם הישראל לא עבד משעה בשבת אף משום מ"ע לא אסרו נחייב לי צטוב מה שמבואר במ"י ב"ה דכוונת קדירה ע"ג כירה וצא ש"י וכו"ל אה האש השני הי"ב ובראשון פטור. ומדייק בזה"ל דמדקתני פטור משמע דאיסורא איכא דכל פטורא דשבת הוא פטור אבל אסור, ומתאן ילא דיון המבואר בח"מ סי' ר"ג שאסור להישראל להשים הקאווע על הכירה אף קודם שדליק העכ"ס אה האש לתמס אה הצית מחמת הקור. והענין אינו מובן למה יכ"ה זכא הפילו איסור בעלמא, כיון שמינה בשעה שליכה אש לא קא עבד מידו. וכבר נתקשה זכא בש"מ בית אפרים. ומתא ק"ו זו רבא לומר דעכ"מ תיבה פטור לאו דוקא אלא ככוונה פטור ומותר. וא"כ צאמא מותר גם לישראל להניח הקאווע קודם שצא העכ"ס להדליק האש וזכו נגד דברי הרמ"א והב"ד. ולפי סברתנו כ"ל מובן שפיר דיון דצאמא אה"כ כשיראו קדירה ע"ג כירה מתצטלה או מתחממת בשבת איכא משום מ"ע כמו צגוי ש"אלא מפחה ישראל בשבת וחפץ ישראל צירו ורק במקום דאין הישראל עושה שום פעולה ושום סיוע לא אסרו משום מ"ע אבל צאם הישראל מניח הקדירה ע"ג הכירה בשבת עלמנו, א"כ עשה הישראל פעולה בשבת עלמנו שוב אסור משום מ"ע שיאמרו שהישראל מצטל בשבת אבל אם מניחה העכ"ס או שהקדירה מונחת ע"ג הכירה מצט"י כיון שאז אין הישראל עושה שום פעולה שוב אף משום מ"ע ליה זכא כ"ל. והוא בסבר נכון לדברי הב"ד ורמ"א צ"י ר"ג כ"ל] וכנה לפי כ"ל גם כאן צ"י ה"י אפשר להחיר אפי' אם האטמאמט הוא בחצר הישראל. רק דאזת יש לאסור שלא יונה הישראל להיקערליך והטשאקאלאד בתוך כלי כ"ל בשבת עלמנו אף שצטעב שמינה שמה עוד לא נודע כלל אם יבוא איזה עכ"ס לקנות בשבת. ואפשר שלא יבוא כלל מ"מ אסור משום מ"ע. כהאי דלחז מצ"ה את הקדירה ועדיין אין שם אש דפטור אבל אסור, כן ה"י נראה לכאורה. אלא דמ"מ מסתפינא להקל צאם האטמאמט עומד בחצר וברשות הישראל אלא מאחר שמדברי הרמ"א צ"י ר"ג נראה שאינו מחלק בכהי אלא משמע מדבריו דאפילו אם הגוי זכא לטול מעלמא ואין הישראל מסייע לו בשום דבר אפי"ה יש צו משום מ"ע. לכן מסתפינא להקל כנגד דבריו. אבל בעומד צריכ"י שהכל רואים שאין הקונה נוטל מבישראל כלל אף שכלי הוא של הישראל מ"מ נראה דנכ"ע ליה ז"י משום מ"ע ומותר. קילור הדבר למ"ד צדוק שאלתך ג' פרטים וכו':

(ג) וזכא אופן אסור להישראל להניח בכלי כ"ל בשבת או צ"י חפצים אף שאינם מוקלים, מ"מ כיון שהישראל עושה פעולה בשבת צ"י אוחו הפעולה יהי יכול העכ"ס לוקח החפץ להוציא מרשות הישראל ולהכניסו לרשותו שייך ז"י איסור של מ"ע שיאמרו שהישראל מוכר לו חפץ בשבת כ"ל: וכוני זכא רבך הד"ש וש"ת. סעמיהאלי י"ז חרפ"ז לפ"ק.

שמעון גרינפעלד

סימן קיח.

שוכ"ס לכבוד ידידי הרה"ג וכו'

בש"ת שמעון אלטמאן שלי"מ אבדק"ק פענררא י"א.

אחדשה"ט קבלתי מכתבו לשאל חו"ד צדבר איש כשר ויר"ש ששכר שדות הרבה וצתוכם גם צממת לחלוצ אותם ולמכור החלב צעיר גדולה. ורק מחלוצ יוס' ז' עד מולש"ק אינו שולח החלב רק עושה ממנה חמאה. וכ"י טוב לו לשפוך החלב למאשין אחת וסוצבין בגלגל ויחלק החלב לשנים, ומבצח אחת יולא חלב שמן יותר שראויב לעשות ממנה חמאה. ומבצח שניה יולא החלב שאינה שמן כ"כ, ואם יעשה כן אזי יריוח צכל שבת אח"כ ק"ג חמאה. ועשה שאלתו אם מותר לו לעשות כן בשבת עכ"פ ע"י עכ"ס. והנה הצנתי מחוך כוחי מכתב מעכ"מ כי דעתו נוטה להחיר משום שאין זכא צורר דאורייתא לאחזר כי שני ההלצים מצ' הצרות הם כמעט דומים לגמרי וגם צעטם כמעט אין חילוק רק שקפילה או סתם אדם אם ידקק ביטב ירגיש חילוק ולכן הוי מין אחד ממש והוי רק דרצון וע"י עכ"ס הוי שבות דשבות ומותר צמקום הפסד במבואר צ"י. וכ"י הוי הפסד כיון שפסיד איזה ק"ג חמאה, וגם החמאה בעשה ע"י כמאשין כ"ל הוא טוב יותר צעטם מסתם חמאה, ולכן הוי הפסד וע"י נוטה דעתו להחיר עכ"מ:

רא"י אין דעתי כן ממנה עעמים וכו', (א) דאפי' יכ"ה ל"י להכ"מ שאין זכא איסור צורר מדאורייתא מ"מ הא זכא ספק שיש כאן כמה איסורי דרצון. חדא שכרי החלב שנהלצ בשבת הוא מוקלש ואסורה אפילו בעלמול משום נולד. ועוד שכרי אסור להכין משבת לחול אפי' במלאכה היתר כידוע. ועוד שכרי יש כאן משום ממלאה חפץ המבואר צ"י ש"ז דאפילו להחשיך על החמים בשביל אח"כ דבר הרי"ך צימי החול ג"כ אסור. ועכ"פ אין הדבר לרי"ך צושש דודאי אסור לו להישראל לשפוך החלב כ"ל לתוך המאשין ולסבב בגלגל של המאשין. וכיון שאסור לו להישראל נראה שגם ע"י עכ"ס אסור. ואף שצ"סין ש"ז מבואר דעת הרמב"ם להחיר שבות דשבות צמקום מנוח וי"א דכה"ד צמקום הפסד, כמה חלוקים צדבר. חדא דנראה דצ"י לא הוי מקום הפסד אלא מניעת כרוח ומניעת כרוח לא הוי הפסד. שנית י"ל דאפילו לדעת הרמב"ם כ"ל אין להחיר אלא צדבר שמתכוון צמקום כגון שכי' לו סחורה מוקלש ופתאום יורדים גשמים מרובים ותתקלקל הסחורה ע"י הגשמים אזי אפשר לדעת הרמב"ם להחיר ע"י עכ"ס לעלמול להניחה צמקום שיש גג וגם זה כתב הרמב"ם דצ"י שיהי הפסד גדול מאד. וכן צ"י החניא נקט. משל זה של סחורה שנתקלקל ע"י גשמים, אבל לקצוב צכל שבת לעשות ע"י עכ"ס דבר האסור מדרצון ודאי אסור אפילו צמקום הפסד. ורא"י לדבר דאי לא נימא כהי כרי מ"מ צשבת אינו אסור אלא מדרצון. וא"כ אף אנו נחיר לקאת או למכור ע"י נכרי בשבת צמקום הפסד מטעם דהוי שבות דשבות צמקום הפסד. וצ"י גדולה שיש להישראלים הפסד גדול ע"י שבתות שלכם סגורות בשבת לדברי מעכ"מ יהי מותר לפותחם ולמכור צכס על ידי עכ"ס כיון דהוי שבות דשבות צמקום הפסד צודאי ישתקטו הדברים ולא יאמרו. א"י דכחילוק הוא כ"ל דאפילו לדעת

(א) צאם האטמאמט עומד צריכ"י צאופן שבעכ"ס הלווקח משם אח"כ חפץ אינו נכנס לרשות של הישראל כלל וזכא רואים שאין הישראל עומד שם כלל ואינו ידוע כלל אם העכ"ס לוקח וצאחה זמן הוא לוקח אז מותר גמור הוא:

(ב) ואם הוא עומד צחצר או צתנות הישראל המוכר צאופן שבעכ"ס כשהוא לוקח את החפץ הוא יולא מרשות הישראל עם החפץ אז ג"כ מדינא מותר, ורק למעשה יש להחמיר צו מטעם שצצתו לפיל כיון דמ"מ יולא העכ"ס צשבת מרשות הישראל עם חפץ שכי' ע"ש של הישראל וכמשי"כ למעלה לחש לדברי הרמ"א:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכא עמוד א

משנה. נכרי שבא לכבות, אין אומרים לו כבה ואל תכבה - מפני שאין שביתתו עליהן. אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו, מפני ששביתתו עליהן. גמרא. אמר רבי אמאי: בדליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד. נימא מסייע ליה: נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה - מפני שאין שביתתו עליהן. כבה הוא דלא אמרינן ליה, הא כל המכבה אינו מפסיד - אמרינן ליה. - אימא סיפא: אל תכבה לא אמרינן ליה, וכל המכבה אינו מפסיד - נמי לא אמרינן ליה! אלא: מהא ליכא למשמע מינה. תנו רבנן: מעשה ונפלה דליקה בחצירו של יוסף בן סימאי בשיחין, ובאו אנשי גיסטרא של ציפורי לכבות, מפני שאפוטרופוס של מלך היה. ולא הניחן מפני כבוד השבת, ונעשה לו נס וירדו גשמים וכיבו. לערב שיגר לכל אחד מהן שתי סלעין, ולאפרכוס שבהן חמשים. וכששמעו חכמים בדבר אמרו: לא היה צריך לכך, שהרי שנינו: נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנ עמוד ב

תנו רבנן: מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פרץ בתוך שדהו, ונמלך עליה לגודרה, וזכר ששבת הוא, ונמנע אותו חסיד ולא גדרה. ונעשה לו נס, ועלתה בו צלף וממנה היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.